

GLASILO KULTURNO
PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM
JUNIJ 2007, ŠTEVILKA 32
ISSN 1331 - 548x



ODMENA NOVI



Slovenski dom, naš drugi dom

NOVI ŠTEVILKI NA POT

Slovenija je pripravila Belo knjigo. Hrvaška je odgovorila z Modro knjigo.

V Sloveniji je skupina državljanov objavila zemljevid "o pravični slovensko-hrvaški meji".

Na Hrvaškem so "pravično hrvaško-slovensko mejo na morju" zarisali na zemljevidu kmetijskega ministrstva.

Če k temu prištejemo še redne izmenjave diplomatskih not in povišanih tonov, osupljive novice o prisluškovanju visokim politikom, porogljive izjave o Sloveniji do Reykjavika in pritlehne pozive Slovencem, naj ne letujejo na Hrvaškem, bi mirne duše lahko govorili o skrhanem prijateljstvu med narodom. Najbolj črnogledi bi pomislili na čase pred stoletjem ali več, ko so se pripadniki obeh narodov celo v časnikih obkladali z zmerljivkami "Hrvati tati" in "prokleti Kranjac". Kdor v zgodovino in prihodnost zre z vedrejšje plati, pa bi se zagotovo spomnil trenutkov, ko sta bila naroda nerazdružljivo povezana.

Denimo leta 1878, ko je hrvaški pisatelj August Šenoa na slovesnosti ob 70-letnici "očeta slovenskega naroda" Janeza Bleiweissa izrekel naslednje znamenite besede: "Med nami ni mej, loči nas le mala Kolpa, a Kolpa je le mala voda, združuje nas pa kri, in stari rek pravi, da kri ni voda". In če bi se premaknili v bližnjo preteklost, bi zlahka obudili spomin na 90. leta prejšnjega stoletja, ko so Slovenci in Hrvati z roko v roki uresničevali svoje sanje: na isti dan so razglasili državnost, na isti dan so doživeli mednarodno priznanje, na isti dan vstopili v družino narodov. Najbolj svetlo se je v zgodovino obeh narodov vpisal 25. junij leta 1991. Slovenija in Hrvaška sta letos praznovali že 16. rojstni dan. Državi se bliskovito približujeta polnoletnosti. Pa vendar še nista pometli odprti vprašanj, ki vedno znova grenijo odnose. Kdo bi o tem vedel več, kot mi, pripadniki slovenske manjšine na Hrvaškem.

Zato smo se letos v Slovenskem domu odločili, da preidemo od besed k dejanjem in tiste, ki imajo v rokah politične škarje in platno, še enkrat opozorimo, da med preprostimi ljudmi prevladuje močan občutek povezanosti, sožitja, prijateljstva. Vsa leta doslej smo rojstni dan naših dveh domovin praznovali v našem društvu, sami s seboj, za štirimi stenami. Letos smo odšli v Samobor in praznovanje odprli za vse, ki zelo dobro razumejo, kaj je hotel reči sloviti poet France Prešeren, ko je vsem, ki "v srcu dobro mislimo",

podaril Zdravljico:
*Živé naj vsi naródi,
 ki hrepené dočakat dan,
 ko, koder sonce hodi,
 prepír iz svéta bo pregnan,
 ko rojak prost bo vsak,
 ne vrag,
 le sosed bo mejak!*

**Naslovnica:
 razglednica, avtor
 Maksim Gasparij**



SESTANKI UPRAVNEGA ODBORA

Upravni odbor je 27. februarja razpravjal o sklicu občnega zbora in o višini članarine za leto 2007. Sklenil je, da bo občni zbor 28.marca; do takrat je treba pripraviti vsa poročila o materialno-finanačnem poslovanju, realizaciji dejavnosti, zakonitosti poslovanja, inventarju...

Glede članarina je sklenil, da ostane taka, kakor je bila za leto 2006. 17. aprila je upravni odbor razpravjal o proslavi dneva državnosti Republike Slovenije in Republike Hrvaške, srečanju članov slovenskih društev na Hrvaškem in proslavi 15. obletnice delovanja Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

Glede proslave dneva državnosti je bilo več predlogov, med njimi, da bi jo pripravili na Trdinovem vrhu, v Stubičkih Toplicah...Ker na proslavi pričakujemo vsaj 300 ljudi, je prevladalo stališče, da je treba zagotoviti prostor, ki bi ustrezal tudi v primeru dežja. Naposled je bilo sklenjeno, da bo dogodek v Samoboru. Glede proslave 15. obletnice delovanja Zveze je bilo sklenjeno, da bomo na slovesnost poleg predstavnikov Republike Hrvaške in Republike Slovenije povabili tudi delegacije Slovaka iz Avstrije, Italije in Madžarske. 22. maja je bila seja upravnega odbora v celoti povečena volitvam v Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba, ki bodo 17. junija. Rok za potrditev kandidatne liste je zelo kratek. Za izvolitev v Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagre lahko kandidiramo 25 kandidatov. Upravni odbor je sklenil, da bosta na kandidatsko listo uvrščenih poleg 23 dosedanjih članov uvrščena še dva nova kandidata: Alojz Kramar in Ivica Kunej.

Franc Strašek

PREDSTAVITEV KNJIGE O RODOSLOVJU

Na pobudo Mladena Paverja, novinarja iz Zagreba in v organizaciji Slovenskega doma je 11. aprila mag. Janez Toplišek iz Ljubljane predstavil svojo knjigo Rodoslovje (Genealogija kot znanost in hobi). V polni Prešernovi dvorani Slovenskega doma je gostoma zaželel dobrodošlico in prijetno počutje podpredsednik Slovenskega doma Franc Strašek, ki je dejal, da polna dvorana dokazuje veliko zanimanje za rodoslovne teme. O avtorju mag. Janezu Toplišku in njegovem dosedanem delu je spregovoril Mladen Paver. V obširni vsebinski razlagi knjige Rodoslovje je mag. Janez Toplišek podal tudi nekaj napotkov, kako poiskati svoje prednike v Sloveniji in kako narediti rodoslovni prikaz. Kateri so najpomembnejši viri za rodoslovno iskanje in kdo jih hrani? Kaj lahko naredimo doma in kaj na terenu? Kako si v rodoslovju pomagamo z računalnikom in internetom? Najnovejše metode ugotavljanja sorodnikov z genetsko analizo (DNK). Skupne točke s slovenskim in hrvaškim rodoslovjem? Na koncu je odgovarjal na številna vprašanja iz občinstva. Mag. Toplišku se zahvaljujemo za knjigo Rodoslovje, ki jo je podaril knjižnici Slovenskega doma.

Franc Strašek

DAN DRŽAVNOSTI SLOVENIJE IN HRVAŠKE - SLAVILI SMO SKUPAJ

V več let stara zamisel, da bi dan državnosti Slovenije in Hrvaške obeležili s skupno proslavo, se je končno uresničila. V organizaciji Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba, Slovenskega doma iz Zagreba, Zveze hrvaških društev v Republiki Sloveniji, Poglavarstva Mesta Samobora in medijskega pokrovitelja Radia Samobor je 23. junija potekala prva skupna proslava. Prizorišče: Samobor.



Milan Adamič Orožen in Darčko Šonc.

Ob 16. uri je v parku Vugrinščak stekel kulturno-zabavni program. Uvodoma sta navzoče pozdravila slovenski veleposlanik dr. Milan Adamič Orožen in Mario Kezić, namestnik hrvaškega veleposlanika v Ljubljani Maria Nobila. Močno so odmevale Kezićeve misli, da v teh krajih že stoletja živimo složno, da se nismo nikoli vojskovali, da pa smo znali sodelovati tudi v najtežjih trenutkih, denimo v dneh osamosvajanja.

Pred prihodom udeležencev kolesarske karavane Poti prijateljstva Vukovar - Ljubljana so nastopili pevski zbor Hrvaškega pevskega društva Jeka, pevski zbor Kulturnega društva Međimurje iz Ljubljane in tolkalisti glasbene šole Ferdo Livadić iz Samobora.



Ta kraj je že od nekdaj simbol izrazite povezanosti dveh narodov. Hrvati in Slovenci so se prav na tem območju prepletali in skupaj zoperstavljali tegobam surovega življenja in vojnih viher ter z žilavo trdnostjo obstali do današnjih dni.

Slovesnost se je začela natanko opoldne v Parku domovinske zahvalnosti v središču mesta, s polaganjem vencev in krajšim kulturnim programom. Zbor Samoborke je zapel hrvaško himno in pesem o Samoboru. Igralec Josip Marotti je recitiral pesem Pozdravljena Slovenija Toneta Kuntnerja in na koncu dodal še nekaj svojih verzov v hrvaščini Pozdravljena Hrvaška. In požel velik aplavz navzočih.

Govoril je tudi samoborski župan Anton Dubravko Filipec, predsednik Koordinacije društev domovinske vojne. Slovenski venec sta položila veleposlanik Republike Slovenije dr.



Lepo je bilo videti kolesarje, ki so se ob natanko 17. uri pripeljali na trato velikega parka Vugrinščak. V Samoboru so se jim pridružili tudi člani kolesarskega kluba Šišmiš, tako da je bilo na prizorišču kar 60 kolesarjev. Udeležencem karavane se je za vloženi trudi zahvalil predsednik Zveze hrvaških društev v Republiki Sloveniji Ivo Garić. Zabavni program se je nadaljeval z nastopom članov kulturnega društva Međimurje iz Velenja. Razpoloženje se je ogrelo z nastopom ansambla Florijan iz Sevnice in ansambla Slovenika našega Slovenskega doma. Veliko navdušenja so poželi tudi člani kulturnega društva Oštrc iz Ruda. Vsi nastopajoči in obiskovalci so bili postreženi z govejim golažom in pijačo. Veselo je bilo do 20. ure, ko se je srečanje končalo s pozdravom in obljubo: vidimo se prihodnje leto!

D. R.

Slovenski dom, naš drugi dom

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DOMA

Redni občni zbor Slovenskega doma je bil 28. marca. Po ugotovitvi kvoruma so bili v delovna telesa izvoljeni: Darko Šonc, Polona Jurinič in prof. Prerad Detiček (predsedstvo), Miroslava Maria Bahun (zapisnikarica) ter Nada Gajdarov in Ivica Kunej (overovitelja zapisnika). Predsedujoči Darko Šonc je predlagal dnevni red: poročilo o material-

no-finančnem poslovanju z zaključnim računom za leto 2006, poročilo nadzornega odbora o zakonitosti poslovanja v letu 2006, poročilo o realizaciji načrtovane dejavnosti v letu 2006 in načrt dela v letu 2007. Poročilo o materialno-finančnem poslovanju je podal predsednik Darko Šonc. Celotna poraba v letu 2006 je bila približno enaka kot v letu 2005. Poslovanje je bilo zakonito. O realizaciji načrtovane dejavnosti sta poročala Darko Šonc (dejavnosti v prostorih Slovenskega doma) in Franc Strašek (sestanki, razprave in srečanja z vladnimi in nevladnimi telesi Republike Hrvaške in Republike

Slovenije, sodelovanje s Slovakom pri dopolnitvah zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, zlasti pri definiranju območij, na katerih prebiva slovenska avtohtona manjšina na Hrvaškem). V razpravi so sodelovali Kramar Alojz (o dejavnosti sekcije slovenskih beguncev in pregnancev iz okupirane Slovenije v 2.svetovni vojni), Olgica Tkalčec (o dejavnosti duhovne sekcije), Ivanka Nikčević (o delovanju mešanega pevskega zboru) in Silvester Vidič (o stanju inventarja v Slovenskem domu).

Franc Strašek



Zoran Šonc je predlagal, da bi nemško besedilo himne Evropske unije Ode radosti prevedli v latinščino. Odo radosti v številnih državah izvajajo samo inštrumentalno, brez petja, ker je nemška izgovorjava prezahtevna. Prepričan je, da bi Odo radosti z veseljem peli v vseh članicah Evropske unije, če bi bila prevedena v latinščino. Zoran Šonc je pripravljen prevzeti obveznost za prevod in prepev. Mešani pevski zbor Slovenskega doma bi imel čast, da bi promoviral latinsko različico. To bi bil prispevek k predsedovanju Slovenije Evropski uniji.

USTVARJALNOST ČLANOV SLOVENSKEGA DOMA

Kreativna delavnica Šopek, ki jo vodi Jakov Šimunović, je 16. maja pripravila že tretjo razstavo. Prikazana je bila celotna dejavnost – od bidermajerskih šopkov in pirhov do likovnih stvaritev, z oljnimi barvami poslikanih steklenih vaz, kozarcev, steklenic in keramičnih krožnikov. Pred našimi očmi se je razprostrlo razkošje rdečih makov, belih marjetic, plavic, češenj, sliv in oljk.

Zlata Jeras je predstavila tri slike starih gorenjskih domačij. Spregovorila je nekaj besed o tradicionalni, avtohtoni arhitekturi Gorenjske. Zanimivo!

Mira Podbevšek je z zadovoljstvom povedala, kaj ji

pomeni njen hobi: slikanje ji omogoča, da za trenutek ustavi čas. Ko naslika trenutek življenja, ki jo je inspiriral, ga ohrani kot trajen spomin.

Mateo Hotujac Dreven je vedno inspiriralo murano steklo, zato skuša z barvami pričarati lepoto stekla v svetlobi. Uspešno kreira tudi v tehniki brušenja na steklu.

Mlada umetnica Mirta Šobat z veliko natančnostjo prikazuje svoj svet barve in forme. Sonja Kalan je iz svoje kolekcije cvetja predstavila lepe oranžne cvetove ovijalke. Marta Beker je predstavila natančnost izdelave in lepoto goblena.

Najmlajša Lea Bušac pa je pokazala velik smisel za umetniško kreativnost z izdelavo stola s sovo kot skulpturo in prelepega pisane-ga metulja. Čestitamo!

Želelili bi si, da bi Slovenski dom še večkrat predstavil dela naših umetnikov, tudi delo osmih članic Kreativne delavnice Šopek.

Naj živi kreativnost!

Cvetka Matko



NEKAJ NOVIC O MEŠANEM PEVSKEM ZBORU SLOVENSKI DOM IZ ZAGREBA

V prejšnji številki Novega odmeva smo napovedali poročilo z gostovanja na zborovskem srečanju Primorska poje. Letošnja prireditev je bila 31. marca v Idriji, posvečena pa je bila 60-letnici priključitve Primorske k matični domovini. Morda ne veste, da je ta prireditev že tradicionalna. Letošnja je bila že 38. zapored. Poteka v različnih primorskih krajih, iz leta v leto pa se je udeležuje več zborov. Doslej se jih je predstavilo že prek sto. Naš letošnji nastop v idrijski osnovni šoli, kjer je pelo še pet zborov, je bil uspešen. Občinstvo nas je nagradilo s ploskanjem, zadovoljen pa je bil tudi naš dirigent Franc Kene. Obisk Idrije smo si popestrili s sprehodom po mestu, obiskom idrijskega gradu in ogledom muzejske zbirke rudnika živega srebra. Mesto še vedno daje vtis rudarskega kraja, čeprav je rudnik, ki je bil dolga leta eden od vodilnih rudnikov živega srebra na svetu, že dalj časa zaprt. Kosilo smo si privoščili v gostilni Pri škafarju.

Maja smo gostovali v Splitu in Sevnici. 12. maja smo zape-

li na 15. obletnici slovenskega kulturnega društva Triglav iz Splita. Več o tem jubileju si preberite v prispevku predsednika društva Triglav Matjaža Boštjana Kordiša.

V Sevnici smo bili 25. maja, na prireditvi Pozdrav pomladi. Nastopili smo na skupnem koncertu z Mešanim pevskim zborom Lisca iz Sevnice in pevsko skupino Encijan. Koncert je potekal v prostorih starega sevnškega gradu, kar mu je dalo poseben čar in sijaj. Po koncertu so nas povabili v hribe na večerjo. Bili smo na Okroglicah pri Zidanem mostu na turistični kmetiji Močivnik. Bilo je zelo lepo, uživali smo v sproščenem pogovoru, pojedini, petju in tudi pri plesu, vendar smo se morali kmalu posloviti, saj so nas v Zagrebu že čakale obveznosti naslednjega dne.

Seveda smo tudi letos peli v Stični. 16. junija smo nastopili na koncertu zamejskih zborov, naslednji dan pa na 38. Taboru pevskih zborov, ki poteka na stadionu. Z nastopov nam se ponavadi ne mudi domov, tokrat pa je bilo drugače: po koncu programa smo na hitro nekaj pojedli v gostišču Hribar pri Trebnjem, nato pa smo pohiteli v Zagreb, na volitve članov Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba. Eno volišče je bilo v Vukovarski aveniji, drugo na Ilici. Hoteli smo biti zavedni Slovenci, ki izkoristijo svojo volilno pravico. To nam je – ob manjših zapletih – tudi uspelo.

Sezono smo tako pestro končali. Do jeseni pa malo počitka.

Miroslava-Maria Bahun



KONCERT PEVSKEGA ZBORA RADO SIMONITI

Aprila nas je obiskal Mešani pevski zbor Rado Simoniti iz Goriških brd, ki deluje v okviru istoimenskega kulturno-umetniškega društva, ustanovljenega leta 1995.

Zbor je mlad in pevci tudi. S pesmijo, ki je zazvenela po dvorani, so nam pokazali moč mladih glasov. Z veseljem smo prisluhnili ljudskim in umetniškim pesmim iz obsežnega repertoarja. Dvorana je bila polna in publika je pevce nagrajevala z burnim ploskanjem. Po koncertu smo se družili in skupaj smo zapeli še nekaj pesmi. Vendar smo se morali kmalu posloviti, saj so bili pevci utrujeni. V Zagreb so namreč prišli že zgodaj popoldne, nato so si ogledovali mesto, zvečer pa nastop in pred njimi – še en nastop naslednji dan. Naj bo takih koncertov in druženj še več.

MB



V SPOMIN MILANU RUPNIKU

Poslovlili smo se od člana pevskega zbora duhovna sekcije Anton Martin Slomšek Milana Rupnika, ki je umrl na Veliko soboto, 7.aprila.

Njegovo življensko pot je zelo zaznamovala 2. svetovna vojna. Rojen je bil leta 1924 v Idriji, v učiteljski družini. Zaradi učiteljske službe se je družina večkrat selila. Med drugim so bili na Štajerskem pri Sv. Emi, v Slovenski Bistrici. Tako kot večino slovenske inteligence so tudi Rupnikovo družino Nemci ob začetku okupacije izselili v Bosno. Od tam so šli na Hrvaško v Vukovar. Med vojno je bil vpoklican v hrvaško vojsko. Po vojni je zaradi študija ostal v Zagrebu in je na gradbeni fakulteti končal študij geodezije. Tu je dobil tudi zaposlitev in si ustvaril družino. V pevski zbor duhovne sekcije se je vključil pred 11 leti. Z veseljem se je udeleževal naših romanj v Slovenijo. Zlasti na Štajerskem, kjer je živel kot otrok, je bil imeniten vodič in je tudi sam organiziral ogled Slovenske Bistrice in bližnje okolice. Vedno je znal ustvariti dobro razpoloženje. Vodil je hrvaške domobranke v kraje, kjer so ob koncu 2. svetovne vojne doživljali kalvarijo: Pliberk, Teharje, Maribor, Kočevski Rog.

Milan Rupnik je imel na Hrvaškem veliko prijateljev in znancev. Spoštoval je njihovo kulturo, njihovo ljubezen do domovine, hkrati pa je hrvaške prijatelje seznanjal s slovensko kulturo in lepotami Slovenije. Ni naključje, da njegova žena, ki je po rodu Hrvatica, zelo dobro govori slovensko.

Zaradi njegove široke dejavnosti ga ne bo pogrešala samo njegova družina kot ljubečega moža in skrbnega očeta, ampak tudi vsi, ki smo bili deležni njegove topline in požrtvovalnega dela za druge.

Milan Rupnik je imel dve domovini: Slovenijo in Hrvaško. Naj v miru počiva v svoji drugi domovini!

MEHIKA IN ŠE KAJ

Novinarka in popotnica Andreja Jernejčič nam je 21. marca pripravila izredno potopisno predavanje. Mehiko nam je predstavila s pomočjo diapozitivov, številnih predmetov, pokrival, oblek in avtentične glasbe. Obiščemo indijanske vasi, spoznavamo ljudi in poseben indijanski obred. Azteški ples z unikatno perjanico. Spoznavamo pijačo s črvom, črne tortilje, naučimo se delati njihove slaščice. Kako se obvarovati tatov in kaj narediti ko vas napadejo. Kaj storiti, če vas obišče škorpion ali veliki kuščar. Vse o krokodilih, črnem jaguarju in najnevarnejših gozdnih živalih. Opazovali smo prave morske pse in želve in videli Andrejo, ki je plavala z delfinom in dobila njegov poljub. Nazadnje pa smo poiskovali še ukusen kruh z banana-mi. Bil je izreden večer.

Cvetka



DUHOVNA SEKCIJA: ROMANJE NA KUREŠČEK

Hodil po zemlji sem naši in pil nje prelesti. Tako pravi Oton Župančič v pesnitvi Duma. Čeprav smo člani duhovne sekcije Anton Martin Slomšek že videli veliko znanih in manj znanih krajev v Sloveniji, je bil Kurešček večini neznan. Kurešček je nenaseljen hrib, visok 833 metrov. Na vrhu je samo cerkev, malo nižje sta pokopališče in Dom duhovnih vaj. Turški vpadi in ropanja so se vrstili v Sloveniji več kot 200 let, zlasti v 15. in 16. stoletju. V tistem času so Slovenci na hribih gradili cerkve, običajno z obzidjem, kamor so se zatekali pred Turki. Tudi na Kureščku – ime izvira iz besede kuriti – so ob turških vpadih kurili kres, ki je bil viden daleč po Dolenjski in prav do Ljubljane. V tem času je bila zgrajena tudi prva cerkev, posvečena Mariji Kraljici miru. Kmalu je ta cerkev postala sloveča božja pot. Nova cerkev je bila zgrajena v 18.stoletju. V drugi svetovni vojni je bila poškodovana in ker ni bila pravočasno obnovljena, se je porušila. Na teh ruševinah so leta 1991 začeli zidati novo cerkev. Le nekaj kipov, med njimi kip Kraljice miru, je ostalo iz stare cerkve. Zanimivo je, da je kljub velikemu številu Marijinih cerkva po Sloveniji, le cerkev na Kureščku posvečena Mariji Kraljici miru.

Naše romanje se je začelo v prelestnem majskega jutra. Občudovali smo razgled po dolenjski pokrajini prav do Ljubljane. Romarji so se z avtobusi pripeljali iz Semiča v Beli krajini, iz Razkrižja. Pri romarski maši je somaševalo sedem duhovnikov. Duhovnik Anton Košir, ki oskrbuje cerkev na Kureščku, je v pridigi omenil dobro sodelovanje Slovencev in Hrvatov že pri obrambi pred turškimi vpadi. To sodelovanje se je pokazalo tudi pri obnovi Cerkve, saj so za en zvon poskrbeli Slovenci, za drugega Hrvatje in za tretjega Nemci, vsi živeči v Švici. K večji slovesnosti romarske maše je prispeval naš pevski zbor. Pod vodstvom prof. Vinka Glasnoviča je pel mašo skladatelja Vladimirja Piriha in Marijine pesmi. Kot se za romanje spodobi, so maši sledile litanije Matere Božje, ki so jih peli možje iz Semiča, odpevala pa je vsa cerkev. Na koncu je bil še slovesen blagoslov z željo, da Marija Kraljica miru spremlja v življenju posameznika in tudi narode, da se bo uresničila želja slovenske himne: Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, da koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregnan.

Za tipično slovensko kosilo - telečja obara in ajdovi žganci - so poskrbeli v gostilni Čot v Pijavi Gorici. Tudi okolje je bilo tipično slovensko, saj smo obedovali pod kozolcem.

Martina Koman

KNJIGA IN DOKUMENTARNI FILM O JOSIPU RIJAVCU

Slovenskemu tenoristu mednarodnega slovesa Josipu Rijavcu smo v prejšnji številki Novega odmeva posvetili veliko pozornosti: Marija Barbieri je prispevala obširno besedilo o umetniku, njegov portret pa smo objavili na naslovnici.

23. maja smo v Slovenskem domu o Josipu Rijavcu zvedeli še več. Knjigo o njem sta predstavila Ivo Svetina, direktor Gledališkega muzeja v Ljubljani in Marija Barbieri, avtorica poglavij Rijavčevih nastopih v Zagrebu, na Dunaju, v Nemčiji, Koebenhavnu, Budimpešti, na Švedskem in v Rusiji. O umetniku sta spregovorila tudi Branko Polić in Tomislav Neralić, ki sta Rijavca osebno poznala. Priznani umetnik Tomislav Neralić je ob njemu nastopil na začetku svoje karijere.

Po predstavitvi knjige smo si v nav-



zočnosti avtorja Janeza Megliča ogledali dokumentarni film Josip Rijavec, slovenski tenorist v začetku 20. stoletja. V film je vključenih nekaj posnetkov opernih arij in lahko smo se prepričali o prekrasem Rijavčevem glasu. Na predstavitvi je bila tudi mag. Francka Slivnik, muzejska svetnica v Slovenskem gledališkem muzeju.

V umetniškem programu je nastopil baritonist Klemen Šiberl, študent 2. letnika zagrebške Akademija za glasbo.

Zapel nam je pesem Antona Lajovica Mesec v izbi, Cavatino Don Giovannija iz istoimenske opere W. A. Mozarta in Wolframovo arijo Pesem večerni zvezdi iz opere Tannhaeuser R. Wagnerja, ob spremljavi prof. Eve Kirchmayer-Bilić.

Nepozaben kulturni program je tudi tokrat organiziral prof. Prerad Detiček, ki je vnovič postal predsednik Hrvaškega društva glasbenih umetnikov.

Polona Jurinić

SCARLATTIJEVE SONATE ČEMBALISTKE VIŠNJE MAŽURAN

V Slovenskem domu smo 6. junija prisluhnili kapitalnem delu za čembalo iz dediščine Domenica Scarlattija. Koncert na tem prvovrstnem baročnem glasbilu nam je podarila hrvaška umetnica Višnja Mažuran, ki se je pogumno podala v nov izvajalski podvig in pripravila sto od skupaj 555 sonat D. Scarlattija (1685–1757). Tako je tudi Hrvaška obeležila 250. obletnico smrti velikega italijanskega baročnega mojstra. Scarlati se je iz Italije preselil v Španijo, kjer je bil zvesti učitelj Marije Barbare, ki je virtuosno izajala njegova dela. Njegove sonate so izrazito osebni izrazi časa, v katerem so nastale. Njegovo izraznost lahko zadostijo samo izredno spretno roke. Višnja Mažuran nam je predstavila okoli 20 čembalističnih biserov, ki jih je izvedla na kopiji lastnega flamskega čembala iz leta 1640. Inštrument mojstra Andreasa Ruckersa so izdelali v mojstrski delavnici

Michaela Walkera v Nemčiji.

Višnja Mažuran se je rodila v Varaždinu. Zaupala nam je, da je njena mama rojena Mariborčanka. Umetnica se je šolala v Münchnu in Innsbrucku. Redno sodeluje z Zagrebškimi solisti. Je dobitnica številnih priznanj: Milke Trnine, Vladimirja Nazorja, Orlanda in Nagrade mesta Zagreba.

Višnja Mažuran je ustvarila večer izjemnega glasbenega doživetja. Posebej moram poudariti, da je bila naša dvorana prazna – na koncert je prišlo komaj osemnajst poslušalcev in še ti niso bili vsi člani Slovenskega doma. Zakaj? Predlagam anketo, da se člani Slovenskega doma izrečejo, kaj jih zanima.

Polona Jurinić



Slovenski dom, naš drugi dom

HRVAŠKA IN ROMUNIJA

Koordinacija hrvaških društev prijateljstva, Društvo hrvaško-romunskega prijateljstva in Slovenski dom so 25. aprila pripravili predavanje romunske veleposlanice v Zagrebu Dane Kristine Popa. Spregovorila je o Hrvaški in Romuniji, njunih odnosih danes in jutri. Pred predavanjem je dramski umetnik Ivica Kunej recitiral verze rumunskih pesnikov Luciana Blaga, Florinta Albe, Marina Sorescu, Veronice Porumbaci, Nichita Stanescu in Mihaija Eminescua, v prevodih Ješića, Clare Capetino in dr. Constantina Ghirde, nekdanjega romunskega veleposlanika na Hrvaškem.

Veleposlanica Popa je uvodoma podrobno opisala proces vstopanja Romunije v Evropsko unijo. Pogajanja so trajala pet let, ob zelo veliki podpori državljanov. Posebej se so posvetili borbi proti korupciji, reformi pravosodja, zmanjšanju dolga. Postavili so dober model za razumevanje manjšin. Romunija je z 22 milijoni prebivalcev med novimi članicami Unije druga največja država, takoj za Poljsko. Prvi izziv po vstopu Unijo je postalo vprašanje prostega pretoka delovne sile. Velika Britanija še ni sprostila trga delovne sile za romunske delavce. Po drugi strani pa je v Italiji že milijon romunskih delavcev, s čimer se odpira problem bega možganov, zlasti izobraženih, ki so na evropskem trgu zelo dobrodošli. Ko gre za izzive Evropske unije, pa je veleposlanica Popa izpostavila pogodbo o evropski ustavi. Romunija podpira širitev Unije in vstopanje držav jugovzhodne Evrope. Bukarešta se zavzema, da bi Hrvaška čim prej postala članica Unije. Glede dvostranskih odnosov med državama, ki se v zadnjih dveh letih še krepijo, je izpostavila vprašanje transportnih povezav: v načrtu je povezava Črnega morja in Jadranskega morja, treba bi bilo direktno letalsko povezavo med Bukarešto in Zagrebom. Romunija posveča veliko pozornosti turizmu; lani je Hrvaško obiskalo 15 tisoč romunskih turistov, letos jih bo še več. Veliko je še možnosti za sodelovanje na športnem področju.

Na vprašanje iz publike, ali je Rumunija obsodila komunizem, je veleposlanica odgovorila, načrtujejo postavitve muzeja komunističnih žrtev, po vzoru na muzeje holokavsta.

Polona Jurinić

DELO DUHOVNE SEKCIJE A.M. SLOMŠEK

Naša dejavnost (od maš do romanj, od vaj do nastopov pevskega zbora) je bila pestra. Maše so nam podarili duhovniki iz Slovenije: 18. marca Robert Smodiš za Milana Carina, 1. aprila dekan Anton Trpin, 22. aprila Metod Oblak za Milana Rupnika, 13. maja Robert Smodiš, 27. maja Matej Dečman za družini Šimarski in Škala, 10. julija prvič v Zagrebu Janez Jeromen iz Šentjerneja za Kato Franja.

Letos je bila 8. aprila Velika noč, 9. aprila Velikonočni ponedeljek, 7. maja Sv. rešno Telo in kri, 19. maja smo praznovali šesnajst let slovenskih maš v Zagrebu.

Zadnja maša pred poletnim pomorom je bila 24. junija.

Olga Tkalcic

RAZSTAVA SLIK NA KERAMIČNIH PLOŠČICAH IN PORCELANU

Naša stara znanka in članica Slavica Benko, ki zdaj zopet živi v Ljubljani, je 30. maja na razstavi pokazala, kaj se je naučila v letih, ki jih je preživela na Portugalskem, kot soproga slovenskega veleposlanika v tej državi Bogdana Benka. Razstavila je umetniško poslikane keramične ploščice, ki jih na Portugalskem imenujejo azulejos, in poslikave na porcelanu. Uvodoma je spregovorila o obdobju, ki ga je preživela na Portugalskem, kjer so jo pritegnile slikarije na emajliranih keramičnih ploščicah. Z njimi so nekoč krasili notranjost palač in cerkev, danes pa se pojavljajo kot okras na pročeljih hiš, v tovarnah in celo na avtobusnih in železniških postajah. Za to, da se je tudi sama začela ukvarjati s poslikavami, je bil odločilen obisk v tovarni porcelana Vista Allegre v Alcobaci. Vpisala se je v šolo tradicionalnega slikanja na porcelan, nato pa še v šolo, ki poučuje slikanje v modernih tehnikah in na modernih materialih. Naslednji korak pa je bilo učenje slikanja na azulejos, k čemer je prispevalo tudi naključno srečanje z restavratorko Maire Helene Carnet.

Dela Slavice Benko so obiskovalcem nudila veliko umetniških užitkov. Dobro obiskano in odmevno razstavo je odprl slovenski veleposlanik v Zagrebu Milan Adamič Orožen, vzdušje pa je z igranjem na kitaro popestrila prof. Ivana Trogrlič.

Miroslava-Maria Bahun





OBČNI ZBOR DRUŠTVA IZGNANCEV

Kako hitro čas beži, saj skoraj ne morem verjeti, da je minilo že leto dni od občnega zbora v letu 2006! Letos smo se zbrali 24. aprila. Udeležba je bila kar lepa, saj je poleg izgnancev prišlo tudi nekaj njihovih svojcev in članov Slovenskega doma.



Zbor je odprl predsednik Alojz Kramar in pozdravil tričlansko delegacijo Izvršnega odbora DIS iz Ljubljane: Albina Pražnikarja, ki je zastopal predsednico DIS Ivico Žnidaršič, Emilijo Držanič, ki je tudi predsednica KO DIS Brežice, Jožico Stezinar, ki je obenem tudi predsednica KO DIS Čatež. Pozdravil je tudi ostale goste, med njimi Silvo Marjetič iz KO Bučka, Štefana Marjetiča iz KO Brestanica, Karla Levaka iz KO Artiče, predsednika in podpredsednika Slovenskega doma, Darka Šonca in Franca Straška.

Zbor se je začel s kulturnim programom. Povezovalc programa je bil, že kar tradicionalno, član Slovenskega doma, gledališki igralec Ivica Kunej, ki mu beseda kar sama teče. Prebral je tudi nekaj pesmi našega preminulega člana, pesnika Marijana Horna, in sicer pesmi Izgnanci, Najlepša dežela, Srečanje. Irena Šonc nam je zelo lepo prebrala besedilo Zakaj Marije Farkaš, Ana Marija Nemeč pa je prebrala pesem Istoka Horna Moj oče poet. Zoran Šonc je za našo dušo in v svojem aranžmaju na klavirju zaigral Obisk rodnem kraju Sergeja Rahmanjina in Hrepenenje po domovini Frederica Chopina; vanjo je vkomponiral skladbo, ki jo je lepo zapela primadona Gertruda Munič. Mešani pevski zbor Slovenskega doma pod taktirko Franca Keneja je zapel štiri pesmi: Na tujem, Da sem jaz ptičica, Planinska in na koncu himno Slovenskega doma - Slovenija od kod lepote tvoje.

Uradni del se je začel z izvolitvijo delovnega predsedstva: Marija Bjelič – predsednica, Ana Marič in Silvester Vidič – člana, Jozefa Bogolin – blagajničarka.

Predsednik Alojz Kramar se je zahvalil izvajalcem kulturnega programa in nato podal kratko poročilo o delu KO v letu 2006. Posebej je omenil našo udeležbo na dveh pomembnih obletnicah, in sicer na proslavi ob 65-letnici izgnanstva, ki je bila v Mostecu pri Ljubljani, in na proslavi 15. obletnice ustanovitve prve KO v Sloveniji na Bučki, od koder izhajata tudi predsednica DIS Ivica Žnidaršič in poslanec Franc Žnidaršič. Oba sta najzaslužnejša za uresničevanje doseženih pravic izgnancev. Predsednik se je zahvalil vsem, ki so sodelovali in pomagali pri delu naše KO. Blagajniško poročilo je podala Jozefa Bogolin.

Albin Pražnikar nam je najprej prenesel pozdrave predsednice DIS Ivce Žnidaršič, nato pa med drugim povedal, da vlada še ni pripravila zakona, ki bi rešil vprašanje nadomestil za gmotno škodo storjeno v letih 1941–45 s strani okupatorja. Povedal je, da bo 9. junija ustanovljen Evropski zbor izgnancev. Izrazil je zadovoljstvo z delom naše KO in dejal: «Ponosni smo na vašo krajevno organizacijo.»

Besedo je povzel podpredsednik Slovenskega doma Franc Strašek, ki je prebral zapis Da se ne pozabi, ki govori o strahotah leta 1942 v razkosani Sloveniji, ko je okupator skušal zatreti osvobodilno gibanje. Spomnil je, da je KO DIS Zagreb pod svoje okrilje vzel Slovenski dom, ki tudi finančno podpira društvo - kolikor zmore.

Zbor je sprejel program dela za leto 2007, ki ga je predstavila tajnica društva Ana Marič. Predsednik Alojz Kramar je izrazil veliko zahvalo Izvršnem odboru in predsednici DIS za vso pomoč pri delu naše KO.

Po zboru smo nadaljevali s prijetnim druženjem ob zakuski in dobri kapljici, ki so nam jo prinesli gostje iz Bučke in Brestanice, a tudi naša domača kapljica se nam je prilegla.

SPOMINI IN PRIČEVANJA IZGNANCEV

1941–1945

Ze v prejšnji številki smo pisali, da je Društvo izgnancev Slovenije lani izdalo drugi del knjige Spomini in pričevanja, v kateri številni izgnanci opisujejo svoja tragična doživetja. Za tokratno številko smo izbrali pričevanje Antonije Podgoršek, ki še ni bilo objavljeno. Besedilo je napisala med težko boleznijo soproga Jožeta, člana Slovenskega doma.

Ne moremo najti besede tolažbe ob smrti našega prijatelja, pa ti sporočamo: bodi hrabra, kot vedno. In vedi, da smo člani s teboj. A.S.K.

PRED IZGNANSTVOM SEM BILA ŠE RANJENA

Do vojne smo živeli v Osredku pri Pod-sredi, kjer je razpotje, ki vodi na vse strani sveta. Čez to križišče so šle med vojno vse mogoče vojske. Zelo pogosti so bili spopadi in prave borbe. V eni od bitk med partizani in Nemci leta 1944 sem bila ranjena tudi jaz, takrat komaj 11 letni otrok. Partizani so napadli Nemce in jih mnogo pobili. Mene so hoteli na mrtvih Nemcih prepeljati v bolnišnico. A me je rešila šestnajstletna sestra, ki me je odnesla v bolnišnico. Vem, da sem takrat močno jokala.

Iz bolnice v Brežicah so me hitro odslovili. Ko so Nemci zvedeli, da je oče sodeloval s partizani, so našo družino (oče, mama in deset otrok) odpeljali v izgnanstvo – v Nemčijo. Živino so pobrali, hišo požgali.

Bili smo v taborišču Kobenz pri Knit-telfeldu. Zelo hudo nam je bilo, saj smo morali delati, stalno pa smo bili lačni. Delala sm tudi jaz. Kot otrok sem morala čuvati nemške otroke. Po osvoboditvi smo se vsi vrnili v domovino, tudi najstarejši brat, ki je bil v taborišču Dachau. Ko je prišel, ga nismo mogli prepoznati, bil je sama kost in koža. Vsa sreča, da v taborišču ni bil dolgo, da je preživel.

Peti maj 1945 sem si dobro zapomnila. Prišli smo domov, a našega doma ni bilo. S solzami smo zalili našo zemljičo.

Ob tolažbi staršev se je začelo novo življenje, ki pa vsaj sprva ni obetalo skorajšnjega izboljšanja.

Ana Marič

Antonija Podgoršek, rojena Jagrič

V PETEK SE DOBIMO

V mesecu marcu «prvi petek» ni bil na prvi petek, ker je bil prvi petek veliki petek. Druženje smo preložili na petek, 13. marca. Praznovernim je bilo zagotovljeno, da to ne bo vplivalo na veselo razpoloženje. Silvin je v svojem petkovem kalendarju spomnil, kaj se je dogajalo marca pred petimi leti. Nato si je nenadoma slekel suknjič, snel kravato, si zasukal rokave, vzela v roke lončke z zemljo in palice ter šel v kot. Gledalcem je priporočil, naj si ga zamislijo z gostimi črnimi obrvmi. In že se je lotil reševanja meje med državama. Zajemal je zemljo zdaj iz enega, zdaj iz drugega lončka, govoril: to je slovenska zemlja in vanjo zapičil mejno palico, nato je dejal: to je hrvaška zemlja in mejno palico zapičil vanjo. Gledalci so se tako živeli v dogajanje, da so se prepirali in protestirali, da to ni hrvaška zemlja, ampak slovenska. In obratno. Naposled pa so se vi strinjali – saj je vse to naša zemlja.

Silvin je opozoril tudi na problem gozdov: Hrvati sekajo slovenske gozdove, Slovenci pa hrvaške. Kar s slovenske strani preprečujejo policaji, s hrvaške pa gasilci. Potem je povedal, kaj je slišal: ker na Hrvaškem deluje podjetje Croatia les, bodo v Sloveniji odprli podjetje Slovenica drvo.

Razpoloženje je še izboljšal predsednik Petkovega parlamenta Slavko, ki je izbral delegate iz slovenskih pokrajin. Delegatkinja Lojzika, v narodni nošni, je predstavila rodno Rako. Delegatkinja Beti je zelo duhovito opisala zasavske revirje (Zagorje, Trbovlje, Hrastnik) in svoj prvi prihod v Zagreb. Nato so k odru prišli slavljenci in s srečelovom prišli do svojih daril, ki jih je Slavko pospremil z duhovitimi pripombami. Zagrjala je Francova harmonika in spet je bilo veselo.

Aprilski petek na začetku ni obetal. Prišla je ena sama slavljenska Zlata, ki se je pojavila po dolgem času (bila je v Sloveniji). Slavkove organizatorske sposobnosti so hitro vse postavile na svoje mesto: prigrizek zagotovljen in začelo se je. Po petkovem kalendarju je Silvin zrecitiral Balado o Zagorcu, svojo pesmico v stilu Krleževih balad Petrice Kerempuha.

*“Još nijeden Zagorec nije prodal vina,
jer mu ga je popila vesela družina.
Ali jeden Zagorec prodal je dragulje ...”*

Po takšnem uvodu je sledila pripoved o arestu in prijateljski pomoči z milijončkom evrov, na koncu pa napoved, da bo Zagorec verjetno končal:

*“ko tajkun, tam kje ima bankovni račun,
na Djevičanski otoki,
z ženo svojo in kidnapiranimi otroki.
Naj se bati, nebu ostal on bez gač,
samo da mu stvar ne pokvari
pajdaš negdanji,
Petrač.”*



V pomladanski zeleni obleki z odprtim dežnikom je prikorakal predsednik petkovega parlamenta Slavko, ki je k besedi povabil delegatkinjo iz Prekmurja Dragico. Njeno predstavitev je Slavko spremljal z igro besed “vse na p”: Prekmurje, prvi petek, parlament p..., p...

Delegat znanstvenik iz Prlekije

je govoril o pridelovanju smodnika (pulfera) in o velikonočni kanonadi z možmari. Slavljenska Zlata je dobila svoje darilo, dala intervju, zaplesala in celo Silvina povlekla na valček in polko, kar ni bilo težko ob Francovi harmoniki.

Na majski prvi petek je Slavko prikorakal v plavi obleki, brez dežnika, saj je predstavljal modro majsko nebo z vijolicami. Medtem je zunaj deževalo. Kaj deževalo, lilo je kot iz škafa. Zaradi tega obisk manjši kot ponavadi. Celo Franca s harmoniko ni bilo. No, razlog ni bil dež, pač pa zdravstveni problemi.

Silvin tudi ni bil bogve kako razpoložen. Zajecjal je par podatkov o dogajanjih pred petimi in desetimi leti. Komaj pa se je rešil pisnega materijala, je že sproščeno komentiral včerajšnji dan medijev, ki so ga novinarji proslavili z gromkim molkom. Kot član uredništva Novega odmeva se je z njimi solidaliziral, kar je dokazal tako, da si je usta zalepil s širokim trakom selotejpa. Tistim, ki bi zaradi selotejpa lahko pomislili na kako drugo afero, pa je zatrdil, da gre za «čisto slučajnost». Silvin se je tudi čudil, zakaj je zaradi «svobode novinarskega pisanja» odpoklican zagrebški dopisnik Ljubljanskega Dela, naš Rok Kajzer. Novi odmev pač ni tak, saj mu je v 31. številki dal veliko prostora. Iz občinstva so se slišali komentarji: Zakaj? Kako? Saj je Rok fajn fant – fant na svojem mestu!

V petkovem paramentu sta na poziv predsednika Slavka govorila Franc iz Kranjske in Marija iz Ljubljane, oba o svojem prihodu v Zagreb in o našem Marijanu Hornu.

Slavko nas je nato poučil o različnih slovenskih imenih za mesec maj in o razlikah med evrskimi kovanci. Vsi imajo na eni strani evropske simbole, na drugi pa nacionalne simbole vsake članice. Tako so na slovenskih evrskih kovancih štor-klja, knežji kamen, sejalec, neuresničen Plečnikov načrt za slovenski parlament, lipicanci, Triglav (z napisom: Oj Triglav moj dom), lik Primoža Trubarja (napis: Stati inu obstati) in Franceta Prešerna (napis: Žive naj vsi narodi - verz iz Zdravljice).

Slavljenci Jelena, Cveta in Franc so se po prejemu daril iz srečelova dobro odrezali s pripravljenim prigrizkom. Pogostili smo se v klubskih prostorih Naša dežela. Sicer brez glasbe, ampak z glasnim pogovorom po skupinah. Vse se je končalo v simpatičnem hrupu.

VOLITVE ZA SVETE IN PREDSTAVNIKE NACIONALNIH MANJŠIN

Volitve za 308 svetov nacionalnih manjšin in 228 predstavnikov nacionalnih manjšin v Republiki Hrvaški bile so 17. junija. Tako kot prve volitve leta 2003 in nadomestne volitve leta 2004, so tudi letošnje volitve spremljali polemike in zapleti. Že vnaprej se je zastavljalo vprašanje, kaj storiti s sveti in predstavniki, ki so bili izvoljeni na nadomestnih volitvah leta 2004 in jim torej uradno štiriletni mandat poteče šele leta 2008. Po drugi strani je izvoljenim leta 2003 mandat potekel maja in bi torej volitve morale biti že aprila in ne junija, kot se je odločila vlada. In še: zopet so se vnele polemike o smiselnosti ločenih volitev za predstavnike manjšine, ko pa bi bilo bolje, če bi potekale hkrati z lokalnimi volitvami. Tako pobudo so predstavniki manjšin naslovili na vlado, skupaj s Svetom za nacionalne manjšine in državnim sekretarjem Antunom Palarićem pa so tudi skušali poiskati ustrezen zakonski okvir. Po eni strani bi Hrvaška s hkratnimi volitvami privarčevala kar nekaj milijonov kun, še pomembneje pa je, da bi tako zagotovili večjo volilno udeležbo. Zanimivo pa je, da so se mnenja razhajala tudi znotraj mašine. Nekateri poslanci manjšin v Saboru so taki zamisli nasprotovali od prvega dne in trdili, da bi bilo časovno usklajevanje volitev in s tem povezano nujno podaljševanje mandatov svetom in predstavnikom manjšin protustavno. Nekateri poslanci pa so med razpravo zagovarjali zdaj to zdaj ono mnenje.

Naposled je ostalo pri starem in vlada je volitve razpisala za 17. junij. V pripravah je bilo manj zapletov kot leta 2003 in leta 2004. Pripadniki manjšin so bili bolj obveščeni o svojih pravicah, o postopku kandidiranja in volitev. Prvič je bilo mogoče pripraviti splošno volilno kampanjo. Potekala je od maja, v organizaciji Sveta za nacionalne manjšine in WYG International, v sodelovanju z Gongom in Stino ter s finančno podporo EU-ja. Potekale so radijske in televizijske oddaje, v katerih so predstavniki manjšin predstavljali svoje programe in vabili k udeležbi na volitvah. 15. maja so se lahko predstavili tudi na javni tribuni v Zagrebu.

SVETA ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU – DVA ODBORA

Republika Slovenija si prizadeva za izboljšanje položaja pripadnikov slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah in pri tem namenja posebno pozornost statusnim in pravnim vprašanjem Slovencev v zamejstvu. Na prvi seji Sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu so se člani dogovorili o ustanovitvi treh odborov, ki bodo podrobneje obravnavali temeljne probleme s pravnega in statusnega področja, kulturnega in šolskega

področja ter gospodarskega področja.

Predsednik slovenske vlade Janez Janša je 7. maja sklical prvo sejo odbora za statusna in pravna vprašanja. Sejo je vodil minister za pravosodje dr. Lovro Šturm. Iz Hrvaške je član tega odbora postal Darko Šonc. Po ustanovnih formalnostih je stekla razprava o dvojezičnih napisih na Svstrijskem Koroškem in predlogih za prihodnje delovanje odbora. Premier Janša je napovedal, da bodo sestanki tematski in po potrebi sklicani tudi ad hoc. O dvojezičnih napisih so podrobno spregovorili predstavniki koroških Slovencev in pri tem potrdili svojo enostnost glede tega vprašanja. Do naslednjega sestanka bodo člani pripravili poročila o zaščiti Slovencev v sosednjih državah na državni ravni.

Ena najpomembnejših novosti pa je bila, da je vlada dovolila vpogled v sezname volilnih upravičencev, kar je manjšinskim organizacijam omogočilo, da o manjšinski samoupravi, volitvah in kandidatih neposredno obvestijo vse pripadnike manjšin.

Še ena novost: državna volilna komisija (DIP) je pripravila nove volilne okraje po županijah, mestih in občinah, in sicer na podlagi podatkov iz popisa prebivalstva leta 2001. Ravno zaradi tako osveženih podatkov je slovenska manjšina izgubila pravico do izvolitve svetov v 12 občinah in v dveh mestih, Čabru in Bujah. Je pa manjšina tudi nekaj pridobila, in sicer pravico do predstavnikov v Dubrovniško-neretvanski županiji, v občinah Cestica in Hum na Sotli ter v mestu Buje.

In zdaj o volilnih uspehih.

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem in Koordinacija slovenskih svetov nacionalnih manjšin v Republiki Hrvaški sta pravočasno izpeljali kandidacijske postopke, zaradi česar je bilo število kandidatov večje kot v letih 2003 in 2004.

Volilna udeležba se je povečala. V Zagrebu je bila leta 2003 6-odstotna udeležba, letos pa še enkrat večja, in sicer 12-odstotna. Pri volitvah za svete nacionalnih manjšin na ravni županij je bila volilna udeležba Slovencev 5,26%, na ravni mest pa 3,92%. Volitev za predstavnike manjšin se je na ravni županij udeležilo 2,65%, na ravni mest 5,11%, na ravni občin pa 3,90% Slovencev.

Na volitvah 2007 smo pripadniki slovenske manjšine izvolili svete na ravni naslednjih županij: Mesto Zagreb, Varaždinska županija, Primorsko-Goranska županija, Splitsko-dalmatinska županija in Istrska županija. Na ravni mest smo dobili svete na Reki, v Splitu, Umag in Pulju. Slovenski predstavniki so bili izvoljeni v Karlovški, Osiješko-baranjski in Zadrski županiji, v mestih Karlovec, Osijek, Samobor, Varaždin, Zadar in Poreč ter v občini Cestica.

In še podatek, ki priča o pestrosti nacionalnih manjšin v hrvaškem glavnem mestu: v Zagrebu so člane svetov volili pripadniki albanske, črnogorske, češke, madžarske, makedonske, romske, srbske in slovenske manjšine, svoje predstavnike pa pripadniki bolgarske, nemške, slovaške, italijanske, ukrajinske in judovske nacionalne manjšine.

Matea Hotujac-Dreven

Ustanovni sestanek odbora za gospodarska vprašanja je sklical minister za gospodarstvo Andrej Vizjak. Sestanek je bil 27. maja. Minister Vizjak je izrazil željo, da bi odbor pomagal organizirati in poenotiti gospodarske dejavnike zamejskih Slovencev in tudi popestriti gospodarske odnose s Slovenijo. Slovenci v Italiji in Avstriji že imajo organizirane gospodarske zbornice, vendar z njihovim delom niso zadovoljni. Darko Šonc je poudaril, da gospodarstvo ne pozna nacionalnosti in da glede prihodnosti tega odbora ni prevelik optimist. Vidi pa veliko možnosti, da slovenski gospodarstveniki v zamejstvu s pomočjo tega odbora zaprosijo za pomoč, ko začenjajo gospodarsko dejavnost v Sloveniji.

D. R.

Slovenci na hrvaškem



PETNAJSTI JUBILEJ SPLITSKEGA TRIGLAVA

V soboto, 12. maja je slovensko društvo v Splitu praznovalo 15-letnico kulturno prosvetnega delovanja. Slovesnosti v dvorani Kazališta mladih Teatrin so se udeležili podžupan Splita Božidar Čapalija, člani konzularnega zbora ter člani in prijatelji društva. Iz Slovenije sta se povabila odzvala predsednik Slovenske izseljenske matice Sergij Pelhan in Janez Rogelj, med gosti so bili tudi predsednik in podpredsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, Darko Šonc in Franc Strašek, predsednica SKD Dr. France Prešeren iz Šibenika Mira Knežević in člani tega društva. Sodelovanje med slovenskimi društvi je izredno pomembno za povezovanje slovenske skupnosti. To so s svojim prihodom potrdili člani mešanega pevskega zbora Slovenski dom iz Zagreba pod vodstvom Franca Keneja. V programu je seveda nastopil tudi naš mešani pevski zbor Triglav. Slovesnost je povezovala Vera Hrga. Na odru je bilo izobešeno platno z opisom vseh dejavnosti Triglava. Predsednik društva je v nagovoru opozoril na najpomembnejše dosežke, temelje in prelomnice v delovanju Triglava: ustanovna skupščina društva z namenom ohranitve slovenske identitete in samozavesti, članstvo v Zvezi slovenskih društev na Hrvaškem, številni stiki z ustanovami, kulturnimi društvi v Sloveniji, na Hrvaškem in drugod po svetu ter stalni prostori društva, ki bi zagotovili obstoj in nadaljnji razvoj kulturnih dejavnosti slovenske skupnosti na tem območju.

Ob častitljivi obletnici društva sta predsednik izvršnega odbora Cveto Šušmelj in predsednik društva podelila priznanja za prispevek k družbenim aktivnostim v društvu in priznanja za razvoj kulturno-prosvetnih dejavnosti. V imenu dobitnikov priznanj se je zahvalil Janez Rogelj, ki je tudi sam prejel priznanje za dolgoletno podporo našemu društvu. S ponosom smo prisluhnili podžupanu in predsedniku Slovenske izseljenske matice, ki sta nam čestitala za dosežene rezultate in zaželela uspešno delo tudi v prihodnje. Veseli smo bili daril, ki so nam jih izročili Franc Kene v imenu prijateljev iz Pišec, Mira Knežević v imenu slovenskega društva iz Šibenika in Darko Šonc v imenu Zveze in zagrebškega Slovenskega doma. Veselo vzdušje in druženje slovenskih društev se je nadaljevalo ob zvokih harmonike v restavraciji Re di mare v Splitu.

Boštjan Kordiš



KARLOVEC: OD ŠAL IN DRUŽENJA DO ZRAVJA IN PESMI

Člani Kulturnega društva Slovenski dom Karlovec imajo redne družabne sestanke vsak prvi ponedeljek v mesecu. Včasih je to samo srečanje s pogovorom o izzivih delovanja novega društva. Kako povečati število članov in kako vzpodbuditi karlovške Slovence in njihove prijatelje, da se včlanijo. Čeprav udeležba ni obvezna, nekateri srečanja doživljajo zelo resno in se vnaprej opravičujejo, če jih ne bo, ali pa pojasnjujejo, zakaj so manjkali prejšnjic. Vsako srečanje se konča z besedami: nasvidenje prihodnjic in s predlogom, da bi bila še bolj pogosta. No, problem je prostor.

Ko srečanja spremlja program, so člani o tem posebej obveščeni. Tako je bilo, ko je smo pripravili Večer slovenskega smeha. Številno občinstvo je zvedelo, kaj je Kolofaktor. Da ta beseda pomeni vicmahaerja, šaljivca in da je to naslov knjižice, ki je izšla leta 1996 s podnaslovom Mala antologija slovenskega smeha. Pobudo zanjo je dalo uredništvo Slovenskih novic, ki je razpisalo natečaj za najboljšega kolofaktorja. 1482 šaljivcev je poslalo 15820 vicev. Tudi na našem večeru smo spoznali dogodovščine šaljive družine Košir, žene Marte, sina Bucka in družinskega prijatelja Jurija. Poslušalci so se nasmejali od srca. Povezovalc je navzoče vzpodbudil, da so tudi sami povedali kako šalo, ali pa so morali prebrati šalo, ki so jo izvlekli iz pripravljene kuverte.

Ob prigrizku po programu so člani povedali, kakšne programe bi si še želeli. Ena od želja je bila, da bi spregovorili o zdravju.

Želja se je izpolnila s predavanjem člana društva dr. Bernarda Curmana. Postregel je s svežimi podatki iz nacionalne in svetovne patologije. Zanimivo je bilo poslušati, kakšnim zdravstvenim težavam in boleznim bomo izpostavljeni v našem okolju in v svetu. Kako lahko ugotovimo bolezensko spremenjeno delovanje organov. Sproščen nastop predavatelja je zadovoljil vsakega poslušalca. Zato je bila izražena želja za vnovično srečanje s predavateljem, ki ima še veliko povedati, ne samo s področja zdravstva.

In še karlovško kulturno dogajanje: ob 25-letnici delovanja karlovškega otroškega pevskega zbora Cicibani (kako ravno Cicibani?), so nastopili danes že «ostareli» cicibani. Posebno točko – pa ne iz cicibanskega repertoarja – je izvedel kvartet KOGO: Tena, Miran, Vesna in Vanja. Vsi so člani Kulturnega društva Slovenski dom Karlovec od njegove ustanovitve. Pred tem so bili od leta 1995 člani zagrebškega Slovenskega doma, kjer so kot srednješolci večkrat nastopili. Upamo, da jih bomo prepričali, naj zapojejo tudi na kakšnem karlovškem srečanju.

Anin

DNEVI SLOVENSKE KULTURE V PULJU

Pred leti je «Istarsko narodno kazalište» v Pulju pripravljalo Dneve slovenske kulture. Ko se je pred dvema letoma zamenjala uprava, je projekt na žalost zamrl.

V našem društvu smo ob sprejemanju programa za leto 2007 ocenili, da si upamo z lastnimi močmi organizirati dneve slovenske kulture, še zlasti ker smo si to zelo želeli. Dnevi slovenske kulture v Pulju bodo torej potekali od 12. do 14. aprila, smo sklenili in že decembra začeli priprave.

Rdeča nit dnevov je bila 100. obletnica prihoda akademskega slikarja in glasbenika Saše Šantela na Pazinsko gimnazijo, kjer je kot profesor služboval od leta 1907 do leta 1918. V sodelovanju s prof. Igorjem Longyko, članom uprave Glasbene matice iz Ljubljane, ki je varuh umetnin v lasti potomcev Šantelovih, smo pripravili koncert s skladbami Saše Šantela in razstavo del članov družine Šantel.

12. aprila je v puljski frančiškanski cerkvi potekal koncert, ki so ga izvajali študentje Glasbene akademije iz Ljubljane pod mentorstvom znanega glasbenika in profesorja Tomaža Lorenza, in sicer kot del projekta Glasba iz pozabe.

Obsežnejši del projekta bo jeseni izveden ob proslavi na Pazinski gimnaziji. Kot so po koncertu izjavili mentor in mladi glasbeniki, sta jih prijetno presenetila izredna akustika izbranega prostora in dokaj številna publika, ki je z navdušenjem pozdravila odlično izvedbo melodioznih Šantelovih skladb.

Na dneve slovenske kulture smo povabili znano in priznano folklorno skupino Emona iz Ljubljane, ki je puljski publiko v celovečernem nastopu predstavila plese in običaje različnih slovenskih krajev. V pavzi sta zapela tudi naš zbor, prvič pod novim imenom Encijan, in ženski duet, Magda Rojnič in Mira Markežič. Razen članov našega društva so program spremljali tudi številni someščani in podžupan Pulja Fabrizio Radin, ki je navzoče uvodoma pozdravil v imenu župana ter pohvalil pobudo našega društva in trud, ki smo ga vložili, da v svoji



sredini predstavimo del slovenske kulture. Po končanem programu, so veseli Emonci skupaj z nami ob spremljavi harmonik prepevali stare narodne. «Vi si ne morete predstavljati, kaj nam to pomeni», je komentirala ena izmed naših članic. In res, ko harmonika izvabi zvoke znane melodije, ti pa se s težavo in pomanjkljivo spominjaš besed in te potem naši gostje kar potegnejo, da poješ tudi ti

Osrednji in najpomembnejši dogodki so sledili v soboto, 14. aprila. Na ta dan sta nas s svojo navzočnostjo počastila tudi predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc in veleposlanik RS na Hrvaškem Milan Orožen Adamič s soprogo. Po lepem spomladanskem soncu (mogoče tudi malce prevročem) so Emonci v dopoldanskih urah na glavnem mestnem trgu poskočno zaplesali in pobrali navdušene aplavze publike. Za kratek čas smo videli tudi mestnega župana Borisa Miletića, ki je prišel pozdraviti našega veleposlanika in se opravičil, ker zaradi obveznosti ta dan ni mogel biti z nami.

Zvečer je sledila otvoritev razstave del članov Šantelove družine: Avguste ml., ki je svojčas službovala v Pulju kot učiteljica na šoli za otroke avstrijskih oficirjev in pridno slikala tudi puljske motive, njene mame Avguste in nekaj stvaritev Saše Šantela, med njimi reprodukcija znane slike velikega formata Slovenski kompozitorji. Na otvoritvi so spregovorili: v imenu mesta Pulj načelnik za lokalno upravo in samoupravo Vinko Knez, v imenu Istrske županije podžupan Sergio Bernich, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc in veleposlanik RS na Hrvaškem Milan Orožen Adamič. Med publiko je bilo videti tudi Slovence iz društva iz Labina in več naših rojakov, ki živijo v Poreču in Rovinju. Posebej smo bili zadovoljni, ker je razstavo odprla umetnostna zgodovinarica in avtoriteta na tem področju Gorka Ostojič Cvajner. Z izbranimi besedami je med drugim omenila pomembnost takšnega delovanja društva, saj je na našo pobuda odprta v teh krajih skoraj neznana stran v umetnostni zgodovini. Občinstvu so bile predstavljene vrhunske umetnine s prizori puljskih pejzažev. Medijski pokrovitelji dnevov slovenske kulture so bili lokalna hiša TV Nova, mesečnik Regional, dnevnik Glas Istre ter radijske postaje Radio Pula, Radio Maestral, Radio Giardini in Radio Istra iz Pazina. Prispevke sta posneli TV Koper in HTV Zagreb za oddajo Prizma. Trdno smo se odločili, da bodo dnevi slovenske kulture postali tradicionalna prireditve in da bomo že naslednje leto dogajanja vsaj delno skušali premestiti tudi v druge dele Istre, kjer delujejo naši rojaki.

Osrednje teme za prihodnost se ponujajo kar same in že se veselimo novih uspehov pod geslom Iztrgajmo pozabi.

Klavdija Velimirović



Slovenci na hrvaškem

MEDNARODNI DAN KULTURNE RAZLIČNOSTI V ZADRU

V Mestni loži, osrednjem razstavnem prostoru mesta Zadra, se je 18. maja z otvoritvijo razstave dediščine narodnih manjšin začela prireditev Mednarodni dan kulturne raznolikosti. Izdelke tradicionalne kulture so razstavili pripadniki sedmih narodnih manjšin, ki živijo na območju Zadra in Zadrske županije, in sicer Albanci, Bošnjaki, Madžari, Makedonci, Slovenci in Italijani. Slovenci smo se predstavili z razstavo idrijske čipke, izdelki naših članic Florijane Filipi in Tinke Kurtin. Uspešno razstavo likovnih stvaritev pa je pripravil vodja naše likovne sekcije Jože Arzenšek, ki je v sodelovanju z Ivanom Kosmosom, članom SKD Triglav iz Splita, razstavil svoje slike ter slike članov splitskega društva Mojce Jelaske, Dade Šantić in Mladena Vulasa.

V okviru prireditve je bila predstavljena tudi tretja številka Mosta prijateljstva, časopisa narodnih manjšin Zadrske županije, ki izhaja ob podpori Zadrske županije in Misije OVSE-ja v Republiki Hrvaški. V časopisu ima vsaka narodna manjšina, torej tudi slovenska, po štiri



strani prispevkov, ki jih sami urejamo.

Dva dni pozneje je v prostorih Doma hrvatske mladeži v Citadeli potekal kulturni program z gastro ponudbo iz domačih logov. Za veselo vzdušje, ozračje strpnosti in dobro razpoloženje pripadnikov različnih narodnih manjšin in ostalih obiskovalcev so poskrbeli naši gostje z Raven na Koroškem, Harmonikarski orkester Slovenskega kulturnega društva Prežihov Voranc, pod vodstvom Alojza Rebernika.

Proslave so se med drugimi udeležili predsednik Zveze slovenskih društev na

Hrvaškem Darko Šonc, predsednik SKD Triglav Split Boštjan Kordiš ter predsednik in tajnik SKD Prežihov Voranc z Raven na Koroškem, Mirko Osojnik in Peter Mihelač.

Udeležence „fešte“ je pozdravil župan Ivo Grbić, ki je med drugim poudaril, da so pripadniki različnih narodnih manjšin v Zadrsko županijo s seboj prinesli tradicijo in kulturo. «Z negovanjem svoje kulture in tradicije bogatite tudi naše kulturne vrednote, s tem ko nas učite o nečem novem,» je dejal župan Grbić.

Darja Jusup

NOVICE IZ LABINA

Skupina študentov ljubljanske Univerze pod vodstvom profesorja politične geografije dr. Jerneja Zupančiča je pred tremi mesecimi obiskala Labin in labinsko slovensko društvo. Predsednik in podpredsednik društva, Kristian Stepčić Reisman in Gaetano Sedej, sta goste seznanila z zgodovino Labina in slovenske skupnosti. Poudarila sta navezanost tukajšnje skupnosti na delovanje premogovnika, ki datira iz napoleonovega časa. Med zgodovinsko pomembne člane slovenske skupnosti sodijo Maksimilijan Ortar, udeleženec dogodkov iz leta 1921, znanih kot Labinska republika, številni rudniški inženirji in nekateri umetniki. Študentje so si ogledali tudi zbirko razglednic s slovenskim besedilom in mestno jedro.

Junija je Društvo Slovencev Labin obiskala mag. Katarina Pajnič, ki je predstavila zelo zanimivo raziskavo o Slovincih na Hrvaškem. Podatki kažejo, da kar dve tretjini slovenske skupnosti v Labinu

predstavljajo ženske. Za ohranitev materinščine je pomembno omogočiti pouk slovenščine in znanje jezika prenesti na mlajše generacije.

Kristian Stepčić Reisman



DRUŠTVO IZ OSIJEKA SE JE DVIGNILO IZ SENC

V organizaciji književnega kluba Stanko Vraz je 13. aprila gostoval znani hrvaški pisatelj iz Velike Gorice Božidar Prosenjak. Predstavil je svojo knjigo *Sejalec sreče*, ki jo je objavila Mohorjeva družba iz Celja.

Na tradicionalni aprilski prireditvi v organizaciji poglavarstva mesta Osijek „Šarana jaja bojama grada“ je društvo na svoji stojnici predstavilo velikonočne običaje v Sloveniji. Stojnico so okrasile naše pridne članice Nada Adam, Jasna Momčilović in Vesna Škoflek ter tajnik Zvonko Horvat, ki so Osiječanom ponudili sladice in vino iz Vipave. Slovenci v Osijeku smo prvič izbrali kandidata za volitve predstavnika slovenske nacionalne manjšine v Osijeku in v Osiješki županiji. Naš kandidat v Osijeku je Zlatko Marolt, v Osiješki županiji pa ing. Dubravko Sladič.

Na koncu pa še informacija o položaju društva: znašli smo se v zagati glede organizacije dela, ko gre za tiskane materiale (npr. priprave in učni listi z vajami za šolo slovenskega jezika, povabila na literarne večere, pisanje obvestil in tekstov za



medij...). Ker društvo še nima svojega računalnika in tiskalnika, je pri delu močno ohromljeno. Prav bi nam prišlo tudi kaj rabljenega, da le dela, saj pač nobeno društvo ne more normalno delovati brez najosnovnejše komunikacije, torej brez računalnika in tiskalnika.

Zvonko Horvat

NOVICE IZ ŠIBENIKA

Čas leti in leti, človek se niti ne obrne in že je poletje. Pomladi, ki je zame najlepši letni čas, pa sploh ni bilo. Že skoraj četrto stoletje je minilo, odkar me je življenjska pot zanesla v Šibenik in še se nisem navadila, da iz škornjev obujemo sandale.

Pa tudi dogodki v našem društvu nam ne dopuščajo, da bi preveč razmišljali o vremenu. Poglejte sami mesec maj:

1. maj, praznik dela. Načrtujemo tradicionalni piknik. Nazadnje ga ni bilo, zaradi različnih razlogov, svoje je prispevalo še slabo vreme. Kamen se nam je odvalil od srca. Pomislite, kako bi bilo, če bi vse pripravili, nazadnje pa bi piknik zaradi vremena padel v vodo.

3. maj, prvi četrtek v mesecu. Srečanjhe in zopet je veselo. Kot ponavadi.

4. maj. Po vaji ženskega pevskega zboraja se družimo s člani pevskega zbora Jurija Vodovnika iz Zreč. Pohorci so bili na delovnem vikendu v Hotelsken naselju Solaris. Zapeli so nekaj pesmi in dveurno druženje ob prijetnem klepetu in petju je še prehitro minilo. Čeprav so trdili, da jim deževno vreme ustreza, ker so v Dalmaciji na delovnem vikendu, nam je bilo žal, ker niso mogli uživati v lepotah naše županije.

7. maj. Zanimivo predavanje oz. predstavitev magistrskega dela z naslovom “Struktura in položaj Slovencev na Hrvaškem”. Mag. Katarina Panjič je posebej izpostavila položaj šibenskih Slovencev. Veliko dela, veliko truda, pa vendar – kot menijo nekateri poslušalci – podatki iz naše županije ne odražajo pravega stanja.

12. maj, proslava 15-letnice delovanja SKD Triglav Split. Članice IO našega društva so obiskale slavljence, spremljale proslavo in sodelovale v druženju. Harmonika, slovenska pesem in beseda so napolnile srca vseh navzočih. Še enkrat: čestitke! Vsekakor bi se morali še več družiti z našimi južnimi sosedi.

13. maj, nedelja. Obisk predsednika in tajnika Slovenske



izseljenske matice iz Ljubljane. Kar nekaj obljub, za katere upamo, da se bodo uresničile.

15. maj, konzularni dan v Šibeniku. Prvič, odkar imamo novo konzulico.

21. maj, Mednarodni dan kulturne različnosti. Načelnica za kulturo je na prekrasem trgu v starem delu Šibenika (kjer se sploh celo poletje odvijajo kulturna dogajanja) organizirala koncert in prvič povabila Prešernovke. Bili smo ponosni, ker je bil naš zbor edini predstavnik manjšine, vsi ostali nastopajoči so bili “domačini”. Še sedaj sem vznemirjena, ko se spomnim iskrenega, dolgega aplavza po vsaki od štirih slovenskih pesmi.

Ali kot je nekoč zapisal Leopold Suhodolčan: “Nekega dne pride čas, ko se začneš vračati k svojemu izviru. Dolgo let te tok kar žene k nekakšnemu neznanemu cilju. Se niti ne zavedaš, kako se širi, kako ga od vseh strani napolnjujejo pritoki, tudi tako neznatni, da jih še opaziš ne, čeprav niso nepomembni. (...) Potem pa – ko da si nenadoma odprl vse svoje čute – se te reke zaveš, vidiš kam te je prinesla. (...) veš le, reka je, morebiti pa je prinesla zemlji in ljudem tudi kaj vrednega...”

Mira Knežević

Slovinci na hrvaškem

NOVICE IZ DUBROVNIKA

Zgodilo se je ... Med prvomajskimi prazniki smo v SKD Lipa v Dubrovniku gostili Mešani pevski zbor Oljka iz Polzele v Savinjski dolini. Amaterski pevski zbor, ki na zavidljivi ravni neguje slovensko ljubiteljsko kulturo, je s koncerti v zalivu Lapad na terasi hotela Kompas in na Stradunu pred cerkvijo Sv. Vlaha razveseljeval člane društva ter tuje in domače turiste. Z zahtevnim programom tujih evropskih avtorjev in slovenskih skladateljev so se približali občinstvu in navdušili ljubitelje zborovskega petja. Oba koncerta sta bila nepozabna, tako za poslušalce kot za člane našega društva. Najlepši dan druženja pa je bil dan, ki smo ga preživeli na otoku Šipanu, kjer so pevci skupaj z našimi člani in prebivalci otoka prepevali in se opajali z dalmatinskimi dobrotami in lepotami južne Dalmacije. Z nepozabnimi vtisi v srcih smo se poslovili in si obljubili srečanje v naši lepi deželi. O Slovincih na Hrvaškem in posebej v Dubrovniku nam je 9. maja spregovorila Katarina Pajnič, ki je to temo obdelala v svoji magistrski nalogi. Z zanimanjem smo prisluhnili razlagi statističnih podatkov, ki so nas pozitivno in negativno presenetili. Domov smo odšli s pobožnimi željami in z zavezo, da se bomo povezovali z ostalimi društvi na Hrvaškem in negovali slovensko besedo. Šmarnični

mesec maj smo zaključili z dolgo željeno mašo v slovenskem jeziku. V cerkvi Sv. Mihajla na Lapadu je škofijski duhovnik David Pahor maševal za našo pokojno članico. Marijine pesmi so se razlegale iz ust članic in članov Slovenskega kulturnega društva Lipa iz Dubrovnika in tako smo lepo zaključili mesec maj. Zgodilo se bo ... Ob dnevu državnosti bomo v našem društvu premierno uprizorili monokomedijo Toneta Partljiča Čistilka Marija, ki nam jo bo odigrala članica našega društva Tanja Baletić. Na premieri bo tudi avtor, ki bo spregovoril o pomenu slovenske besede na tujem in nas vzpodbudil k ustvarjanju v ljubiteljski kulturi. Druženje bomo končali s prepevanjem slovenskih ljudskih pesmi in se tako povezali s svojimi rojstnimi kraji. Avgusta z veseljem pričakujemo obisk folklorne skupine iz Kranja, ki bo v slovenskih narodnih nošah in s slovenskimi narodnimi plesi predstavila našo deželo na obali mesta Cavtat. Tanja Baletić, podpredsednica SKD LIPA Dubrovnik



USPEŠEN PRVI FORUM MLADIH

Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba je v pomlad vstopil s polnim zagonom, z organizacijo Forumu mladih, ki naj bi mlade pripadnike nacionalnih manjšin spodbudil, da samostojno prevzamejo aktivno vlogo v svoji lokalni skupnosti. Na Forumu, ki je potekal 21. in 22. aprila v Stubičkih toplicah smo se prvič zbrali mladi iz različnih manjšin (nemške, češke, ukrajinske, madžarske, srbske, makedonske, bolgarske in slovenske), ne le iz Zagreba temveč iz vseh koncev Hrvaške. Sodelovali so tudi študenti Filozofske fakultete v Zagrebu. Po pozdravni besedi predsednika Sveta Darka Šonca se je začel seminar z naslovom Kako postati animator v svoji lokalni skupnosti. Pod vodstvom Danijele Jurić iz Volonterskega centra Zagreb so udeleženci spoznavali veščine, ki jih potrebuje vodja. Naslednji dan so stekle priprave na gostovanje v HRT-jevi oddaji za otroke in mladino Parlaonica, posvečeni vprašanju, ali bolonjski proces na hrvaške univerze prinaša napredek ali ne. Argumente so udeleženci pripravljali razdeljeni v dve skupni, za in proti. Za oddajo so s skupnimi močmi posneli tudi dva kratka filmska prispevka, in sicer o njihovi viziji vpisa na študij in o poteku srečanja v Stubičkih toplicah.



Tu smo se po napornem uradnem delu sproščali s športnim programom. Za tehnično in organizacijsko plat srečanja je brežhibno skrbel Anton Lah. Drugi del Foruma mladih je potekal na snemanju oddaje Parlonica v HRT-jevem studiu 10. Skupini sta soočili svoje argumente za in proti. Nato je potekal zanimiv pogovor, v katerem so sodelovali Damir Boras, prodekan za znanost in mednarodno sodelovanje Filozofske fakultete, Zrinka Kovačević, pomočnica ministra za visoko šolstvo, Sejo Sexon, pevec skupine Zabranjeno pušenje, študent četrtega letnika zgodovine na Filozofski fakulteti in Matea Hotujac, tajnica Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba. Na Forumu mladih smo sklenili veliko novih prijateljstev in upamo, da smo tako odprli vrata novi obliki sodelovanja med manjšinami na Hrvaškem.

Matea Hotujac - Dreven

Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba je 16. marca v Slovenskem domu za svoje člane pripravil seminar z naslovom Nacionalne manjšine v Republiki Hrvaški, ki ga je vodila Matea Hotujac. Udeleženci so se seznanili z zgodovino oblikovanja manjšin na Hrvaškem, z razvojem manjšinskih pravic, modelom njihovega uresničevanja in manjšinsko zaščitno politiko na Hrvaškem. Po seminarju je o stanju, razvoju in statusu slovenske nacionalne manjšine po 2. svetovni vojni spregovoril Franc Strašek

SKUPŠČINA ZVEZE SLOVENSКИH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Redne skupščine Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, ki je bila 14. junija 2007 v Slovenskem domu, so se udeležili delegati vseh društev, in sicer Darko Šonc, Franc Strašek in Kmetič Silvester iz Zagreba, Milan Grlica, Marjana-Mojca Košuta, Barbara Riman in Jasmina Dlačič z Reke, Boštjan Kordiš in Ivan Kosmos iz Splita, Klavdija Velimirovič, Jasmina Ilić-Draković in Marija Langer iz Pulja, Silvin Jerman in Marina Delač-Tepšič iz Karlovca, Mira Knežević iz Šibenika, Darja Jusup iz Zadra, Vasja Simonič iz Lovrana, Barbara Njirić in Maša Butijeri iz Dubrovnika, Kristijan Sepčić-Reisman in Anne Yvonne Reisman iz Labina in Zvonko Horvat iz Osijeka.

Predsednica nadzornega odbora Marjana-Mojca Košuta je poročala o zakonitosti materialno-finančnega poslovanja v letu 2006. V razpravi so bili predsedniki društev kritični do Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki zamuja z nakazili, zaradi česar se kopičijo neplačani računi, opomini pred tožbo, vse več je težav z izvajanjem programov in projektov. Letos so društva pravočasno oddala predpisane dokumente, doslej pa od Urada niso dobila niti centa. Dejstvo je, da življene v društvih teče od 1. januarja do 31. decembra, in to dejstvo obvezuje tudi Urad, ki bi moral ustrezno prilagoditi in organizirati delo. Še en problem glede financiranja: sredstva za letošnje srečanje slovenskih društev, ki ga za 23. junij pripravlja Slovenski dom, so omejena, zato bo treba omejiti število članov, ki se ga bodo udeležili. Milan Grlica z Reke se ni mogel strinjati s predlogom, da bi se smelo srečanja udeležiti le 50 članov reškega društva; po njegovih besedah bi glede na aktivnost društva Bazovica na srečanju morale sodelovati vsaj 150 članov z Reke. V nadaljevanju se je skupščina v Zvezo soglasno sprejela novega, že 11. člana, in sicer Slovensko društvo Stanko Vraz iz Osijeka, ki pa mora na pobudo Franca Straška v šestih mesecih ustrezno dopolniti svoj statut. Skupščina je ob tem potrdila predlog dopolnil statuta Zveze.

Vsi delegati so se tega dne srečali še enkrat, in sicer na svečanem sprejemu ob dnevu državnosti Republike Slovenije v Klovičevih dvorih. Slovenski veleposlanik Milan Orožen Adamič je v pozdravnem govoru spomnil na najpomembnejše uspehe in dosežke Republike Slovenije od osamosvojitve do danes: od novega leta je Slovenija v evrskem območju, v prvem četrtletju letošnjega leta je zabeležila rekordno, 7,2-odstotno gospodarsko rast, v prvi polovici prihodnjega leta bo predsedovala Evropski uniji, konec letošnjega leta bo vstopila v schengensko območje... Na koncu je poudaril, da bo Slovenija še naprej podpirala in pomagala Hrvaški pri vstopanju v Evropsko unijo in izrazil upanje, da bodo odprta vprašanja med državama rešena sporazumno in v obojestransko zadovoljstvo.

Franc Strašek



ŽRTVAM KONCENTRACIJSKEGA TABORIŠČA JASENOVCA

Memorialni muzej Spominskega območja Jasenovac je tudi letos pripravil komemoracijo v spomin na žrtve taborišča in proboj iz taborišča, ki so ga 22. aprila leta 1945 herojski izvedli preživeli taboriščniki. Hrvaško himno je pod taktirko Roberta Homena zapel zbor Lira. Sledili so govori ravnateljice, predsednice upravnega odbora in predsednice sveta Spominskega območja Jasenovac, Nataše Jovičić, Nataše Matušić in Zorice Stipetić. Navzočim je spregovoril tudi preživeli taboriščnik Jakob Atijas. V imenu premierja je govoril minister za znanosti, izobraževanje in športa dr. Dragan Primorac. Udeleženci žalne slovesnosti so najbolj burno pozdravili predsednika države Stipeta Mesića, ki je govor začel z besedami "tovarišice in tovariši." Ob njegovem objektivnem in čustvenem govoru o nedolžnih žrtvah se je marsikomu zasolzilo oko. Obsodbo zločina so navzoči pozdravili s ploskanjem in vzklikanjem "Stipe, Stipe!" V nadaljevanju je zbor Lira izvedel pesem iz Verdijevega Nabuca Va pensiero. Sledile so molitve slavonskega episkopa srbske pravoslavne cerkve g. Sava, zagrebškega nadrabina Zvi Eliezer Alonija, glavnega imama Sisaško-moslavaške županije Alena Crnkovića in katoliške župnik v Jasenovcu Maria Cimbala. Pred polaganjem vencev je zbor Lira izvedl še skladbo Jacoba Galussa Ecce quomodo moritur iustus. Vence v spomin na žrtve so položili hrvaški predsednik, predstavniki vlade in vladnih teles, veleposlaniki, društev iz tujine in Hrvaške... V imenu Koordinacije nacionalnih manjšin Mesta Zagreba sta se žrtvam poklonila David Orlović, predstavnik srbske skupnosti Mesta Zagreba in Franc Strašek, predstavnik slovenske skupnosti Mesta Zagreba.

Franc Strašek



Na povabilo slavonsko-požeškega škofa msgr. Antuna Škvorčevića je mariborski nadškof metropolit msgr. dr. Franc Kramberger 30. marca vodil somaševanje pri spokorni sveti maši v taborišču smrti Jasenovac. Maša je bila darovana v spomin na umor 7 slovenskih duhovnikov, ki so jih leta 1941 nacisti izgnali iz mariborske škofije, in vse nedolžne žrtve, Rome, Žide, Slovence, Hrvatse, Srbe, Muslimane in druge, ki so jih v Jasenovcu umorili zaradi nacionalne, verske in druge pripadnosti. V Požeški škofiji je leta 1941 našlo zatočišče 132 od skupaj 320 duhovnikov, izgnanih iz takratne mariborske škofije. V Jasenovcu so bili umorjeni Anton Rantaša, Ivan Rančigaj, Franc Grobler, Franc Kač, Matija Neudauer, Ivan Kodrič in Franc Rihar. (I.V.)

OD VOJNE ZEMLJEVIDOV DO DOGOVORJENIH KONFLIKTOV

Modra knjiga ni pamflet

Naša modra knjiga ni pamflet za prve časopisne strani, je v pogovoru za Delo dejal Hido Biščević, državni sekretar za politična vprašanja na hrvaškem zunanjem ministrstvu. »Če smo se odločili, da bomo slovenski strani predlagali arbitražo, in če to mislimo resno – in mi seveda mislimo –, potem se nam zdi logično, da dokumentacijo, ki jo pripravljamo za arbitražo, ne uporabljamo za dnevno-politične ali propagandne namene. Naša modra knjiga je končana, pripravljena, opremljena z vso dokumentacijo, za katero mislimo, da bo prepričljiva,« je o modri knjigi, katere vsebine javnost še ne pozna, dejal Biščević.

Biščević o tem in onem

Državni sekretar je med drugim dejal tudi, da Zagreb ne bo enostransko uveljavil zaščitnega ekološko-ribolovnega pasu (ZERP) za članice Evropske unije. Takšne odločitve, je dejal, se bodo uveljavile v skladu z evropsko prakso – dogovarjanjem z najbolj zainteresiranimi sosedmi. O znamenitih 10 točkah slovenskega MZZ, v katerih je Dimitrij Rupel ostro napadel hrvaške politike in novinarje, pa je dejal, da so »vsekakor neutemeljene«. O novem mejnem dogovoru pa: »Dejstvo je, da se že petnajst let neuspešno pogajamo. Teh petnajst let je objektivno zvezalo roke obema vladama. Kakršen koli bi bil izid dvostranskih pogajanj, denimo o razmejitvi v Savudrijski vali ... oziroma Piranskem zalivu, v vsakem primeru bi ena stran mislila, da je oškodovana. Nobene vlade ni, ki bi lahko rekla, da bo stala za takšno rešitvijo in da bo ta »šla« skozi parlament. Petnajst let nas je pipe-ljalo v mrtvo ulico.

Pospeseno reševanje nepremičninskih zahtevkov

Po večletnih nepremičninskih zapletih in po zagotovilih, da za državljane ene in druge države ne bo več težav pri nakupih nepremičnin, so aprila hrvaški časniki poročali, da Hrvaška pospešeno

rešuje vse zahtevke iz članic Evropske unije. Postopek je zdaj menda poenostavljen, saj primere rešuje le pravosodno ministrstvo (kjer so okrepili nepremičninsko ekipo) in kamor vsak mesec prispe do 200 novih vlog. Na odgovor tujci menda po novem čakajo le približno 45 dni.

Prikrita grobišča Hrvatov v Sloveniji

Avstrijsko-hrvaška organizacija Časni pliberški vod (Bleiburger Ehrenzug) je aprila zagrebški javnosti predstavila knjigo Prikrita grobišča Hrvatov v Republiki Sloveniji avtorjev Mitje Ferenc in Želimira Kužatka. Avtorja sta prepričana, da je v interesu obeh držav, da skleneta sporazum, s katerim bi strokovno raziskali to področje, in bi se posmrtni ostanki dostojno in pietetno predali Hrvaški oziroma svojcem.

Odmevi na Podobnikov zemljevid

Po tem, ko je Marijan Podobnik s somišljeniki v Ljubljani predstavil zemljevid o »pravični slovensko-hrvaški meji«, so na Hrvaškem ocenjevali, da gre za novo »slovensko kartografsko poseganje po hrvaškem ozemlju«. Hrvaški



premier Ivo Sanader pa ga je označil za »burkaški zemljevid« IN se tako pridružil hrvaškemu predsedniku Stjepanu Mesiću, ki je dan prej dejal, da prijatelji v Sloveniji lahko rišejo kakršnekoli zemljevide, v katere lahko vključijo tudi Reykjavik ali Helsinke, in ga to sploh ne zanima, saj so meje določene. Hrvaški časniki so članke opremili z naslovi, da Slovenija premika mejo južno od Piranskega zaliva, da novi zemljevid posega v Istro in o Veliki Sloveniji do reke Mirne. Med drugim pišejo, da se Podobnik že več let zavzema za radikalno premikanje slovensko-hrvaške meje. Sanader je dodal, da zemljevid nima nobene resne možnosti in da sodi v preteklost, v 20. stoletje. Prepričan je, da Slovenija ne

more ogroziti hrvaškega vstopa v EU, saj ni v njenem interesu, da bi zoper sosedo izkoristila možnost referendumu o novi članici EU. Jutarnji list je povzel slovenskega veleposlanika na Hrvaškem Milana Orožna Adamiča, ki je dejal, da zemljevid nima povezave z oblastjo ali uradnim stališčem vlade ter da vlada ni sodelovala pri njegovi pripravi in izdaji.

Odprli avtocesto Krapina–Macelj

Konec maja je predsednik hrvaške vlade Ivo Sanader odprl 19 kilometrov avtoceste med Krapino in Macljem. Novi odsek avtoceste je pomembna pridobitev na phyrnski prometni poti (Nürnberg–Linz–Gradec–Maribor–Zagreb–Split). Na slovenski strani gradnja avtoceste v tej smeri še čaka (Slivnica–Draženci in Draženci–Gruškovje). Hrvaška se je tako s svojo mrežo avtocest že povsem povezala s Slovenijo (Bregana–Lipovac, Rupa–Reka, istrski epsilon). Hrvaška je Slovenijo v preteklosti – predvsem zato, ker ni bila narejena avtocestna povezava z Mariborom in Šentiljem – večkrat kritizirala, predvsem zaradi turizma, saj da je slovenski del »phyrinke« svojevrsten zamašek. Na Hrvaškem ni malo takih, ki so prepričani, da gre za slovensko nagajanje. Za Slovenijo te povezave niso med pomembnejšimi, saj ima prednost avtocestni križ, z avtocesto pa sta državi povezani le prek mejnega prehoda Obrežje/Bregana.

Zeleni Jurij pri Mesiću

Zeleni Jurij društva hrvaško-slovenskega prijateljstva se je tudi letos ustavil pri hrvaškem predsedniku Stjepanu Mesiću na Pantovčaku. Slovenski veleposlanik Milan Orožen Adamič je dejal, da Zeleni Jurij prinaša »sporočilo dobre volje«, s katero bi lahko rešili »to, o čemer se veliko govori«. Na to se je navezal tudi Mesić, ki je dejal, da takšna prireditev ni kraj za reševanje nekaj odprtih vprašanj, da pa je slovenski in domači vladi predlagal, da sedeta za mizo, če pa to ne bi obrodilo sadov, pa da se zgledujeta po kmetih, ki mejne spore soglasno rešijo s sodno komisijo.

Nadaljevanje »vojne« zemljevidov

Hrvaške oblasti so maja sprejele še eno odločitev, ki je razjezila Slovenijo, saj je hrvaško kmetijsko ministrstvo v uradnem listu objavilo načrt spremljanja kakovosti morja na območjih, kjer gojijo

školjke. Ta načrt pa predvideva hrvaško jurisdikcijo nad polovico Piranskega zaliva, saj so mu priložili zemljevide, tudi Piranskega zaliva, kjer je vrisana sredinska črta, kopenska meja pa se končuje na ustju Dragonje. Hrvaško ministrstvo za kmetijstvo je zanikalo, da bi z objavo zemljevidov poskušalo prejudicirati potek državne meje. Po interpretaciji ministrstva kažejo zemljevidi sedanje stanje v Piranskem zalivu oziroma izhajajo iz veljavnih meddržavnih sporazumov – kažejo torej stanje, ki za Hrvaško velja do končnega dogovora o meji. Dva zemljevida sta povezana s Piranskim zalivom. Na prvem so lokacija školjčič in točke za odvzem vzorcev ter nakazana meja po sredini zaliva, na drugem, natančnejšem zemljevidu zahodne obale Istre, je meja po sredini zaliva prav tako vrisana. Čeprav ministrstvo v dokumentu navaja izmišljeno ime Savudrijska vala, je na obeh zemljevidih (če izvzamemo legendo, kjer piše Savudrijska vala) ostalo pravo ime zaliva. Zadnji tovrstni načrt iz leta 2005 prav tako vsebuje zemljevide školjčič, med njimi tudi Piranskega zaliva, vendar ne prejudicira meje, saj ta na zemljevidu ni vrisana, prav tako je vpisano pravo ime zaliva in ni mogoče najti »Savudrijske vale«. Vse to dokazuje, da spremembe, ki so se znašle v najnovejših dokumentih, niso stalnica, ampak pomembna sprememba, saj je hrvaško ministrstvo za kmetijstvo začelo vrisovati neobstoječe meje in imena. Slovensko MZZ je zemljevide označilo za »novo provokacijo«.

Dogovarjanje incidentov

Junija je meddržavno temperaturo dvignila objava v časniku Dnevnik, ki je razkril, da je slovenska obveščevalna agencija Sova tik pred slovenskimi volitvami leta 2004 zabeležila dogovore med Ivom Sanaderjem in njegovimi ljudmi in med takrat še opozicijskim voditeljem Janezom Janšo (SDS); sogovornika da sta se dogovorila o namerno izzvanih incidentih v Piranskem zalivu pred volitvami v Sloveniji. Ti bi po teh informacijah pomagali Janši, da prevzame oblast, predvsem tako, da je lahko vladi Antona Ropa (LDS) očital, da ne zna zaščititi slovenskih interesov in da je pri tem početju omahljiva. Ali so informacije točne, v času nastajanja tega prispevka še ni bilo znano.

Rok Kajzer, dokumentacija Dela

Pogovarjali smo se

PROF. DR. ZLATKO ŠIMENC: ZALJULJEN V DVE ŽOGI



Zadnji dan meseca maja proslavljamo Dan mesta Zagreba. Ta dan sem se v naših prostorih sešla s prof. dr. Zlatkom Šimencem, prejemnikom nagrade mesta Zagreba, ki jo vsako leto podelijo zaslužnim Zagrebčanom. To je bil povod za najin pogovor, razlogov pa seveda več. Predvsem uspehi hrvaškega športa po osamosvojitvi Republike Hrvaške: v rokometu svetovni prvaki leta 2003 na Portugalskem in olimpijski prvaki leta 2004 v Atenah, v vaterpolu svetovni prvaki leta 2007 v Melbournu. Profesor Šimenc je bil rokometas in vaterpolist. Oba športa sta zaznamovala njegovo življenje. Še en razlog na pogovor: njegove slovenske korenine.

- Rodil sem se leta 1938 v Zagrebu, očetu Ernestu (rojen leta 1899 v Lukovici) in mami Mariji (rojena leta 1903 na Ptujski gori). Starša sta prišla v Zagreb kot mlad zakonski par, s trebuhom za kruhom. Živela sta kot podnajemnika pri judovski družini na Tuškancu. Oče je delal v tovarni Penkala, pozneje pa je imel svoj kiosk za prodajo sadja in zelenjave. Imela sta tri sinove in hčerko. Bil sem četrti otrok. Najstarejši brat Ernest se je kot mlad fant smrtno ponesrečil v Nemčiji, brat Vlado živi v Zagrebu, sestra Neda pa je kot učiteljica prek Istre prišla v Maribor. Pozneje je končala Stomatološko fakulteto. Zdaj živi kot upokojenka v Mariboru in rada in redno prihaja v Zagreb, posebej na grob staršev.

Kako ste se šolali in začeli ukvarjati s športom?

Končal sem IX. moško gimnazijo v Zagrebu. S športom sem se začel ukvarjati kot srednješolec. Že takrat sem postal reprezentant v rokometu. Trenirali smo v hali Tehničnega muzeja. Vodil nas je prof. Krešo Pavlin, ki je zaslužen za razvoj rokometu v Zagrebu. Bil je slovenskega rodu. Zvezni kapetan je bil takrat Janez Snoj, tudi Slovenec. Že leta 1958 smo se udeležili svetovnega prvenstva. Hkrati sem v poletnih mesecih od leta 1955 naprej treniral vaterpolo v klubu Mladost, na Savi, saj takrat v Zagrebu še ni bilo bazena. V rokometu sem bil zunanji napadalec, v vaterpolu pa branilec in napadalec. V tem času sem bil tudi plavalec na srednje in dolge proge.

V obeh športih sta poželi velike uspehe.

- V mojem času je bil vaterpolo številka ena v svetovnem merilu. Leta 1958 smo na evropskem prvenstvu v Budimpešti osvojili srebrno medaljo. Srebro smo si priigrali tudi leta 1962 v Leipzigu, leta 1966 v Utrechtu pa smo bili bronasti. Na olimpijskih igrah v Rimu leta 1960 smo osvojili nevhvaležno četrto mesto, leta 1964 pa smo v Tokiu dobili srebrno medaljo. Na univerzijadah smo osvojili dve zlati medalji, na mediteranskih igrah pa eno zlato in eno srebrno. Kot rokometni reprezentant sem sodeloval na dveh svetovnih prvenstvih leta 1958 in 1961. Rokomet je šele dosti pozneje postal olimpijski šport.

Tudi vaša družina je trdno povezana s športom.

- Soproga Nevenka je bila odbojkarica in študentska repre-

zentantka. Sin Dubravko je požel velike uspehe kot reprezentant in klubski igralec v vaterpolu. Hčerka Iva je bila reprezentantka v sinhroniziranem plavanju. Oba sta končala kineziološko fakulteto v Zagrebu. Dubravko danes trenira mlade vaterpoliste v Medveščaku, Iva pa je selektorica in trenerka hrvaške reprezentance v sinhroniziranem plavanju.

Danes ste profesor na kineziološki fakulteti in se ukvarjate z znanstvenim delom.

- Sem redni profesor za rokomet in vaterpolo. Kot študent sem postal asistent pri prof. Pavlinu. Napisal sem

okoli 60 znanstvenih del, knjigo Taktika v rokometu in veliko skripta. Znanstvena dela sem objavljajal v strokovnih časopisih. Tam sta bila objavljena tudi magisterij in doktorat. Proučeval sem odnose znotraj vaterpolo klubov in vpliv na uspeh. Moja znanstvena dela so se temeljila na obravnavi odnosov med uspehom in določenimi sposobnostmi.

Sodelujete s Slovenijo?

- Zagrebška in ljubljanska fakultet imata korektne odnose in dobro sodelujeta. Redno potekajo srečanja profesorjev in učiteljev.

Spremljate slovenski rokomet in vaterpolo?

- Slovenija v teh dveh športih dosega povprečne uspehe. Izstopa rokometni klub Pivovarne Laško. Vaterpolo je v Sloveniji slabo razvit.

Pred nami so svetovno prvenstvo in olimpijske igre.

- Hrvaška bo leta 2009 gostiteljica svetovnega prvenstva v rokometu. Pričakujemo visoko uvrstitev naše reprezentance. Upam, da se bo vse dobro izteklo z gradnjo dvoran in da bomo dobri gostitelji. Na olimpijskih igrah prihodnje leto v Pekingu prav tako upamo na visoko uvrstitev obeh reprezentanc, rokometne na čelu z Linom Červarom in vaterpolske na čelu z Ratkom Rudićem. Hrvaška je majhna država in športni fenomen: v nogometu, smučanju, tenisu in v obeh «mojih» športih.

Kaj čaka vaše študente po končanem študiju?

- Vsako leto se vpiše okoli 350 študentov. Dekan Dinko Vuleta lahko kot profesor nekoliko vpliva na uvrstitev v reprezentance. Načeloma naših študentov ne čaka vesela prihodnost. Redki se zaposlijo kot učitelji telesne vzgoje na šolah ali kot trenerji. Zelo sem nezadovoljen s sodelovanjem fakultete in Olimpijskega odbora, čeprav imamo na fakulteti zelo razvit diagnostični center, kjer za vsakega študenta izpeljemo psihofizični test, teste motorike, inteligence in podobnega. Za diplomante ni pravega dela.

Kako preživljate proste trenutke?

- Na prelepi Mrežnici, blizu Duge Rese, kjer imamo majhno vikendico. Tu se sproščam od dela in mestnega vrvežu. Rekreiram se s plavanjem, tenisom in veslanjem. Tudi vnuki so mi v veliko veselje.

In beseda za konec pogovora...

- S svojo športno kariero in s svojim profesorskim delom sem zelo zadovoljen. Celo življenje sem delal in delam to, kar sem imel in imam najrajši. Sem zaljubljenec v svoji dve žogi: rokometno in vaterpolsko.

Polona Jurinić

VALENTIN MANDELČ: PRIPOVEDNIK, PISATELJ, PREVAJALEC, UČITELJ



V Karlovcu je sredi 19. stoletja deloval izjemen Slovenec. Valentin Mandelc. Rodil se je v Kranju, 16. februarja leta 1837, kot prvorojenec Ivana Madelca in Marije roj. Pogačnik. Mandelčev oče je bil bajtarski sin z Gorenjskega. Po študiju na Dunaju ga je pot pripeljala na Hrvaško, najprej v Varaždin in nato v Karlovec, kjer je preživel najbolj plodna leta svojega življenja.

Šolanje in zaposlitev

- Valentin Mandelc je osnovno šolo in normalko končal v Kranju, gimnazijo pa v Ljubljani. Bil je odličen dijak. Vse razrede je končal z odličnim uspehom in vedno je bil še pohvaljen. Maturiral je leta 1855. V času šolanja je doživljal težke udarce. Ko je bil v drugem razredu gimnazije, mu je umrl oče in v družini je zavladala velika beda. Družina v Kranju se je preživljala z materinim zaslužkom od šivanja in pranja. Valentin pa je poskrbel, da si je sam omogoči šolanje. V višjih razredih se je po zaslugi znanja romanskih jezikov z inštrukcijami prislužil dovolj, da je lahko poplačal dolgove iz prejšnjih let in si priskrbel denar za visokošolski študij. Verjetno so revščina, izjemna prizadevanost pri šolanju in pisanju prispevali, da je v sedmem razredu gimnazije zbolel za jetiko, ki ga je zalezovala do prezgodnje smrti. Po maturi je študiral klasično filologijo na Dunaju. Po koncu študija leta 1859 je prvo učiteljsko zaposlitev dobil v Varaždinu. Od leta 1864 do leta 1872 pa je bil (vse do zadnjega dneva življenja) predavatelj na Gimnaziji v Karlovcu. Bil je tako imenovani "namjenski" učitelj. Bil je namreč brez učiteljskega izpita, čeprav je končal fakultetni študij. Predaval je latinski, grški in hrvaški jezik, zgodovino in zemljepis. Da bi si še kaj več zaslužil, je prevzel učenje lepega pisanja. Lepopis je dve uri tedensko poučeval vso gimnazijsko mladino.

Literarno ustvarjanje

- Valentin Mandelc je začel pisati v gimnaziji, v šolskem letu 1854/ 1855, ko je v Vajah objavil pesem v spomin J. Bizjaku (ime ni znano), ljubezensko črtico Iz življenja študenta, humoresko Iz življenja učenca in romantično novelo Tihotapec. Novelo Jela so mu objavili v Slovenskem glasniku. Vaje so skrivni dijaški rokopisni list, ki so ga leta 1854 začeli izdajati osmošolci ljubljanske gimnazije: Simon Jenko, Fran Erjavec, Valentin Zarnik, Valentin Mandelc in Janez Mencinger. Faksimilirani ponatis je kot mladinski literarni časopis pod naslovom Vaje izšel leta 1969. Po tem svojem listu v katerem so objavljivali svoje literarne poskuse je bil Simon Jenko. Vajejci so se občasno shajali v ljubljanskem stanovanju Valentina Man-

delca. Za svojega mentorja so si izbrali naravoslovca in narodnjaka Dragotina Dežmana, ki je bil svoj čas ljubljanski župan. Vsi Vajejci so postali znani slovenski književniki, njihovo delo pa je pomenilo razcvet slovenske pripovedne proze.

Valentin Mandelc je izvirno ustvarjal do leta 1861, ko je v svojo literarno dediščino prispeval odlomek novele Mlada Mara. Po tistem se je posvetil prevajanju. Med pomembnejšimi prevodi (prevajati je začel že na Dunaju) je tudi prevod prvega dela Goethejevega Fausta, ki ga je pripravil za tisk, vendar ni

našel založnika. Bil je tudi eden prvih slovenskih prevajalcev iz romanskih jezikov. Objavil je več fragmentov iger, večinoma komedij. Za njegovega življenja so izšle tri igre v zbirki Slovenska Talija, po smrti pa še osem. Iz Karlovca je pošiljal kratke sestavke - prevode za koledarček Mohorjeve družbe in Slovenske večernice. Prevajal je tudi za Dramatično društvo v Ljubljani. Davorin Trstenjak je med Mandelčevo pisateljsko dediščino našel 11 pesmi, ki jih je prevedel za Prvo hrvaško pjevačko društvo Karlovac.

Karlovško družabno življenje

- Med učiteljevanjem v Karlovcu se je Mandelc močno angažiral v karlovškem družabnem življenju. Bil je eden prvih pevcev Prvog hrvaškega pjevaškega društva Zora, leta 1868 celo njegov tajnik, potem pa član odbora. Sestavljal je programe za Zorine prireditve in prevajal pesmi za njen repertoar. Bil je izvršni član Gasilskega društva. Zaradi vsestranske dejavnosti je bil zelo priljubljen meščan Karlovca. Čeprav je bolehal za jetiko in se občasno zdravil v Kranju pri svoji materi, v Škofji Loki pri bratu in celo v Neaplju, je naglo podlegel bolezni 12. maja leta 1872 v Karlovcu. Karlovčani so mu priredili svečan pogreb na karlovškem pokopališču Dubovac. O smrti Valentina Mandelca so pisali vsi tedanji časopisi in poudarjali njegove zasluge za slovensko slovstvo. Leta 1881 se je ob njegovem grobu ponovno zbrala množica ljudi. Odkrili so spomenik, ki mu ga je postavilo Dramatično društvo iz Ljubljane. Na odkritju so bili člani karlovškega Gasilskega društva, Prvo hrvaško pjevačko društvo Zora je pelo žalostne pesmi, prišla je gimnazijska mladina. Govorila sta njegov gimnazijski učiteljski kolega Slovenec Mijo Vamberger in predsednik Gasilskega društva Davorin Trstenjak. Gimnazijski osmošolec Kamilo Blagojevič je recitiral pesem, ki jo je sam napisal, in se začne z verzom: "Tu stoji, hladan, slomljen kamen - stup Ko rascviljeni genij tog prvaka kog slomljen, hladan evo leži trup U ovom grobu, sielu večnog mraka." Pesem je bila objavljen v Gasilskem glasniku.

Leta 1977 so karlovški verniki podarili mašo za ugledne Karlovčane, med njimi tudi za Valentina Mandelca. Grob je spomenik karlovške kulturne dediščine. Ob 100. obletnici smrti je na Mandelčevem grobu karlovško slovensko društvo Slovenski dom Triglav pripravilo komemoracijo. Zapel je tudi pevski zbor društva.

Silvin Jerman

Kulturna obzorja

ŽE OSMI GOSTIČEVI DNEVI

V Operi HNK-ja so se 28. februarja, v Zagrebu začeli že 8. Gostičevi dnevi. Spominu na umetnika je bila posvečena velika opera Giuseppeja Verdija Ples v maskah. V vlogi Riccarda je Gostič prvič nastopil 18. oktobra leta 1936 v Ljubljani, kjer je to vlogo zadnjič pel 25. februarja leta 1961. V Zagrebu je v tej operi prvič nastopil 9. januarja leta 1938 pod dirigentskim vodstvom Lovra pl. Matačića. Riccarda je pel več kot 70-krat, na odrih v Ljubljani, Zagrebu, Osijeku, Dunaju in Beogradu.

Svečani predstavi v spomin na Josipa Gostiča je dirigiral Ivo Lipanović, režiser predstave je bil Plamen Kartaloff. Peli so Avgust Amonov, Kiril Manolov, Željka Martić, Katarina Nikolova, Marija Kuhar, Luciano Batinic, Ivica Trubić in Robert Palić. 3. marca je bil v Slovenski filharmoniji v Ljubljani v okviru Gostičevih dnevov na sporedu koncert z naslo-

vom Po Gostičevih stopinjah. Dela J. Pavčića, G. Premrla in W.A. Mozarta so izvajali zbor in orkester Consortium Musicum ter solisti Mateja Arnež – Volčanšek, Elena Dobravec, Matjaž Stopinšek in Janko Volčanšek. Dirigiral je dr. Mirko Cuderman. V nedeljo, 4. marca je bila v cerkvi Marijinega rojstva na Homcu spominska sveta maša, ki jo je daroval msgr. Anton Rojc. Mašo v D-duru Antonina Dvoraka je pel Slovenski komorni zbor pod vodstvom dr. Mirka Cudermana.

Istega dne popoldne je bil tradicionalni slavnostni koncert v Kulturnem domu Franca Bernika v Domžalah. Na sporedu so bili odlomki iz oper Andrea Chenier U. Giordana, Cavalleria Rusticana P. Mascagnia in Glumači R. Leoncavalla. Nastopili so solisti Opere HNK-ja Zagreb: Dubravka Šeparović-Mušović, Ivan Gržanić in Vitomir Marof ter solisti Opere in baleta SNG-ja Ljubljana: Mirjam Tola, Jure Kušar in Slavko Savinšek ob klavirski spremljavi Gianluce Marciana. Napovedovalec je bil Ivan Lotrič, vezno besedilo pa je napisala Marjana Mrak.

Polona Jurinić



KULTURNA DOGAJANJA

MEDNARODNI FESTIVAL DOKUMENTARNEGA FILMA

- Od 26. februarja do 4. marca je v Študentskem centru v Zagrebu potekal tretji mednarodni festival dokumentarnega filma ZAGREBDOX, na katerem je bilo prikazanih 120 filmov, med njimi 60 v konkurenci. Zlati pečat za najboljši film avtorjev do 30 let je prejela Slovenka Petra Seliškar za film Babice revolucije. V filmu je raziskovala svojo družinsko zgodbo in zgodbo svojega moža, sina Makedonke in Kubanca. Arhivsko gradivo o zgodovinskih dogodkih je prepletla s čustvenimi pričevanji sorodnikov, ki so bili ideološko na nasprotnih straneh, nekater pa so trpeli tudi v socialistični Jugoslaviji, kot sovražniki naroda ali odklonov od partijske politike.

V POČASTITEV MLAKARJEV

- Z govorom Milka Šparembleka in Lhotkovim baletom Vrag na vasi se je 6.

slovesnosti potekale tudi v Sloveniji. Slovenska akademija znanosti in umetnosti je pripravila dvodnevni simpozij o delu Pije in Pina Mlakarja, v Cankarjevem domu v Ljubljani, pozneje pa še v Novem mestu, so izvedli kolaž plesnih odlomkom. Ob simpoziju je izšel impresiven zbornik, bogato opremljen s fotografijami in dokumenti, opisom in bibliografijo koreografskih stvaritev, spomini in razpravami, ki so jih prispevali Milica Jovanović, Henrik Neubauer, Mirko Ramovš, Andrej Inkret, Vesna Mlakar, Tomo Mlakar, Milko Šparemblek, Milko Komelj in drugi.

DUBROVNIK V ZAGREBU

- 7. marca se je v palači Matice hrvaške predstavila podružnica Matice hrvaške Dubrovnik. O njenem delovanju in o časopisu Dubrovnik so govorili predsednica Ivana Burdelez, Anica Kisić, akademika Tonko Marojević in Luko Paljetak, Anamarija Paljetak in Ivica Žale. Predstavili so tudi knjigo Anamarije Paljetak Dubrovčani v Ljubljanskem zvonu, o kateri smo obširno pisali v prejšnji številki Novega odmeva.

VELIKA DRAMA NA MAJHNEM ODRU

- Premierna izvedba predstave Lom, 16. marca v atriju zagrebškega gledališča Gavela, publike ni razvedrila, temveč jo jo spodbudila k razmišljanju. Besedilo ameriškega dramatika Neila La



marca v HNK-ju v Zagrebu začela počastitev slavnega baletnega para Mlakar, ki se je za vselej vpisal v zgodovino hrvaškega baleta. Ob stoletnici rojstva Pina Mlakarja tudi sedemdeseta obletnica zagrebške premiere Vraga na vasi. Decembra lani so



Butea, ki ga je režirala Mateja Koležnik, namreč govori o strašni praznini, nasilju in zlu v našem vsakdanu, kar so odlično prikazali Ksenija Pajič, Mladen Vulić, Sven Šestak in Ivana Rošćić.

BOOKSA

- 24. marca je priljubljena Booksa v Martičevi ulici gostila laureata 44. Goranove pomladi, Marijo Andrijašević in Mileta Stojčica. Predstavili so se tudi slovenski pesniki, katerih dela so objavljena v zbirki *Most na Sotli*, Primož Čučnik, Stanka Hrastelj, Blaž Lukan, Aleš Mustar in Marcello Potocco. V tej zbirki objavljajo tudi hrvaški pesniki, Marija Andrijašević, Krešimir Bagić, Miroslav Mićanović, Branislav Oblučar in Delimir Rešicki.

PASIJANS SPET V ZKM-u

- Predstava *Pasijans* Zagrebškega plesnega ansambla in slovenskega En Knapa je bila ponovno na sporedu 26. in 27. marca na sceni ZKM-a. Intrigantno, dinamično študijo o nemožnosti komunikacije je ustvarila mednarodna ekipa odličnih umetnikov pod vodstvom koreografa in plesalca Istoka Kovača. Nastopili so še Aleš Hadalin, izraelski igralec in performer Gali Kaner in plesalci iz Hrvaške.

HISTRIONI DOBILI SVOJ DOM

- «Po 32 letih brezdomstva smo končno dobili streho nad glavo,» je ponosno vzkliknil 84-letni Bobi Marotti. «Najmlajši» član družine *Histrion* in najstarejši aktivni igralec na Hrvaškem je 27. marca s kolegi igralci in županom Milanom Bandićem proslavil vselitev v *Histrionski dom*, v zgradbi nekdanjega kina v Ilici 90. V dvorani je 209 sedežev. Kot je napovedal



Zlatko Vitez, bo prva predstava v novem gledališču priredba *Shakeseparja*, in sicer 20. aprila.

ČETRТА SESTRА V GAVELLI

- 12. aprila je bila v Gaveli premiera *Četrte sestre*. Besediloi Janusza Glowackega je režiser in scenograf iz Maribora Samo M. Strelec



postavil na minimalistični, goli sceni. *Četrta sestra* je zgodba o moskovskem podzemlju in družini, ki sanjari o «Bušmanovi» Ameriki, obljubljeni deželi, ki obstaja samo na filmskem platnu. *Sestre* igrajo Jelena Miholjević, Nataša Janjić, Bojana Gregorić, naslovno vlogo pa Nenad Cvetko.

ZORAN PREDIN V LISINSKEM

- Ljubljenc zagrebške publike, kantavtor Zoran Predin je 23. aprila na koncertu v Lisinskem predstavil nov

album «*Za pest ljubezni*». K spektaklu so prispevali gosti, Predinovi dolgoletni prijatelji Arsen Dedić, Aki Rahimov-



ski in Massimo Savić. Vse pesmi z novega albuma so bile izvedene v hrvaščini; Predinova besedila je prepesnil Arsen Dedić.

FESTIVAL SV. MARKA

- 9. festival se je odvijal od 25. aprila do 27. maja v cerkvah Sv. Marka in Sv. Blaža, v muzeju Mimara in Hrvaškem zgodovinskem muzeju.

Slovenski komorni zbor je na koncertu v izjemnem ambientu cerkve Sv. Marka pod vodstvom dr. Mirka Cudermana izvedel motete G.A. Homiliusa in pesmi H. Berliozza, C. Debussyja, F. Liszta, R. Wagnerja in H. Wolfa. Zbor je leta 2006 hrvaški predsednik Stipe Mesić odlikoval z listino Republike Hrvaške za ohranitev hrvaške glasbene dediščine, dr. Cuderman pa je prejel odličje reda Danice Hrvaške z likom Marka Marulića za zasluge v promoviranju hrvaške glasbe. Vsa minu-

la leta je zbor redno gostoval na Varaždinskih baročnih večerih, letos pa ga žal na tej prireditvi ne bo.

8. maja je v Muzeju Mimara nastopila umetnica svetovnega slovesa, mezzosopranistka Marjana Lipovšek, redna



gostja številnih festivalov na Hrvaškem. Pela je ob klavirski spremljavi Anthonyja Spirija, nekaj skladb pa je izvedla tudi v duetu s salzburškim basistom (in soprogom) Alfredom Burgstallerjem. Nasporedu so bila dela H. Purcella, C. Monteverdija, J. Brahmsa, F. Liszta, A. Rubinsteina, P. I. Čajkovskega in A. Dvoraka. Vrhunsko izvedena evropska glasba od baroka preko renesanse do romantike!

MARULIĆEVI DNEVI

- Od 21. do 28. aprila je v Splitu potekal 17. Festival hrvaške drame in avtorskega gledališča. Na Marulićeve dneve se je s 26 predstavami prijavilo 24 gledališč iz Hrvaške, Litve, BiH, Srbije, Črne gore in Slovenije. Izbranih je bilo 9 predstav, šest hrvaških in tri iz rujine. Novogoriški SNG je izvedel predstavo *Ta postelja* je prekratka ali samo fragmenti Nine Mitrović. Popolna režija Ivane Đilas, enkratna scenografija Branka Hojnika in luč, ki jo je oblikoval Samo Oblakar, so odlično pospremili izzivalno dramaturško inovacijo avtorice teksta. Iz filigransko izvezenega tkiva predstave sta močno izsto-

Kulturna obzorja

palki Helena Peršuh v vlogi Irene in Teja Glažar v vlogi Mame.

MEDNARODNI FESTIVAL MALIH SCEN NA REKI

- Od 29. aprila do 6. maja je bilo na sporedu deset festivalskih predstav iz sedmih evropskih držav. Vsi režiserji (razen dveh) so rojeni po letu 1965. S predstavami so raziskovali psihologijo zaprtih in izoliranih mikro svetov. 6. maja so podelili nagrade 14. festivala: za najboljšo mlado igralko so razglasili Katarino Stegnar za vlogo v predstavi *Fragile!*, ta predstava režiserke Tene Stivičić je prejela nagrado za novo gledališko realnost, med nagrajenci pa je bil tudi režiser Matjaž Pograjc iz SNG-ja Ljubljana.

QUEER FESTIVAL, ZAGREB

- 7. maja se je v gledališču Gavella s predstavo *Ojdip v Korintu* začel 4. Querr festival. Prizor na odru: *Ojdipov oče se slači, pridruži se mu popolnoma nag sin, ki odpleše*



vratolomni ples. *Stack*, ki se ponavlja: Zrno mora umreti, da bi prineslo klas, tako tudi fant mora odrasti, da bi postal moški. Predstavo *Drame SNG-ja iz Ljubljane* je režiral Ivica Buljan. *Ojdipa v Korintu* je napisal Ivo Svetina, ki je povezal krščanske elemente z grškimi motivi in obilno izkoristil dionizijsko praznovanje življenja in plodnosti na Korintu.

UROŠ LAJOVIC V LISINSKEM

- 11. maja je v okviru Rdeče oktave Zagrebske fil-

harmonije gostoval dirigent Uroš Lajovic. Kot solist na rogu je nastopil Viktor Kirčenkov. Na sporedu so bila dela S. Horvata, P. Obradovića in L. Van Beethovena.

Zagrebska filharmonija je za sezono 2007/2008 že napovedala program Rdeče, Plave in Bele oktave. Žal v celi sezoni ne bo gostoval noben umetnik iz Slovenije ...

MLADI HRVAŠKE IN SLOVENIJE

- V okviru izmenjave mladih glasbenikov Hrvaške in Slovenije je 14. maja v Gliptoteki HAZU-ja nastopil Trio Klavilin, ki ga sestavljajo Sara Rustja, klavir, Mojca Gal, violina in Sandi Vrabec, klarinet. Na sporedu so bila dela D. Milhauda, A. Hačaturjana, M. Strmčnika in I. Stravinskega.

PREVOD NOVE KNJIGE JANEZA DRNOVŠKA

- Tako kot v svoji prvi knjigi *Misli o življenju in zavedanju*, slovenski predsednik Janez Drnovšek tudi v *Smislu sveta in bivanja* ponuja svoj pogled na svet, življenje in usodo človeštva in poskuša odgovoriti na osnovna vprašanja človeškega obstoja in ustvarjanja sveta v celoti. Njegove misli so presenetljive in kažejo, da ima lahko podoba, ki jo o sebi ustvarjajo politiki, lahko tudi človeško obličje. Knjigo je prevedla Sabina Koželj Horvat, izdala

pa jo je Dvostruka duga.

OD PLIBERKA DO ZAMOLČANIH GROBOV

- V Evropskem domu v Zagrebu so 15. maja predstavili knjigo *Zamolčani grobovi Hrvatov v Republiki Sloveniji* avtorjev dr. Mitja Ferenc in Želimira Kužatka. Predstavitelj je v imenu založnika vodil Božo Vukušić, o knjigi pa sta v navzočnosti avtorjev govorila urednik dr. Dražen Živić in recenzent dr. Zvonimir Šeparović. Knjiga v hrvaškem, slovenskem in angleškem jeziku je več kot monografija. Odpira pot resnici, saj je plod triletnih raziskav po vseh arheoloških in antropoloških standardih. Kljub temu točnega števila žrtev ni mogoče ugotoviti. Poudarjena je bila pobuda, da bi Slovenija in Hrvaška sklenili sporazum o prikritih grobiščih.

Istega dne je "Hrvatsko kulturno vijeće" pripravilo okroglo mizo o Pliberku (Bleiburgu): Tajni britanski dokumenti in označevanje grobišč. Predavatelji so bili Hrvoje Hitrec, predsednik HKV, Ante Beljo, upravitelj Hrvaškega informativnega centra in dolgoletni saborski poslanec, Franjo Talan, predsednik Društva za označevanje grobnic vojnih in povojnih žrtev v Varaždinu ter Franc Perme iz Ljubljane, predsednik Društva za ureditev zamolčanih grobov, ki je predstavil karto grobišč

v Sloveniji. Grobišč je okoli 500, mnoga še niso raziskana, nekatera so obeležena vsaj s križem, v Kočevskem Rogu pa stoji kapelica v spomin na vse žrtve, ne glede na nacionalnost in versko pripadnost.

SPREHODI IN STARI ZAGREB MARIJE BRAUT

- 24. maja so v galeriji Croart photo cluba odprli razstavo *Sprehodi Marije Braut*. Razstava je bila novo doživetje, čeprav je rokopis Marije Braut dobro znan. Umetnostna zgodovinarica in avtorica predgovora v katalogu Branka Hlevnjak je na odprtju razstave Marijo Braut imenovala «resna fotografinja». Na ogled je bilo okoli trideset črno-belih fotografij, ki so nastale med sprehodi avtorice po Hrvaški: od Miljane v Hrvaškem zagorju do Dubrovnika, od Vukovarja do Bobovišča in Velebnega. Posebna odlika razstave je neverjetna mirnost, skoraj svetost kadra, kar poudarja večnost narave in lepoto gradbene dediščine. Marija, tiha in nevsiljiva. Prav takšne so tudi njene slike. Dela iz znamenitega ciklusa o Zagrebu pod naslovom *Stari Zagreb* so konec maja razstavili v knjižnici Marije Jurić Zagorke. Avtorice na otvoritvah ni bilo, saj okrevala po operaciji kolka.

Kulturna dogajanja spremljala

Polona Jurinić



ŠPORTNA DOGAJANJA – POGLED V ZGODOVINOI

Ob pomanjkanju športnih dogajanj med Hrvaško in Slovenijo se bomo tokrat malo sprehodili po nogometni zgodovini.

Decembra leta 2005 je Marijan Rogić v samozaložbi izdal monografijo z naslovom Hrvaško nogometno predstavništvo 1940–2005. V letu 2005 je bilo kar nekaj pomembnih obletnic hrvaškega nogometa:

- 15. obletnica prve tekme proti ZDA v svobodni Hrvaški (Zagreb, 17. oktobra 1990);

- 65. obletnica prve tekme pod hrvaško zastavo in himno, proti Švicarjem, v Zagrebu, 2. aprila leta 1940;

- 65. obletnica prve reprezentančne tekme (V Pečuhu, 2. maja 1940);

- 86. obletnica ustanovitve Zagrebške nogometne zveze (8. septembra 1919);

- 100. obletnica prve mednarodne tekme hrvaškega kluba. 1. oktobra leta 1905 se je zagrebški PNIŠK v Budimpešti pomeril z Madžarsko nogometno zvezo;

- 125. obletnica prve hrvaške «nogometne žoge», v Županji leta 1880.

V poglavju «Oni so branili barve HNS-a od leta 1940 do leta 1956» sta med drugimi omenjena tudi dva Slovenca, Slavko Beda in Antun Lokošek, oba z enim nastopom v reprezentanci.



Slavko Beda se je rodil leta 1919 v Savinji pri Ljubnem ob Savi. Umril je leta 1975 v Zagrebu. Od leta 1939 do leta 1945 je bil napadalec zagrebške Concordije, od leta 1945 pa v Dinamu (naslednik Gradjanskega), v katerem je igral do leta 1946. V hrvaški reprezentanci je nastopil v tekmi proti Slovaški, 8. novembra leta 1941 v Bratislavi (1:1).

Antun Lokošek je bil rojen leta 1920



v Celju, umrl pa je v Splitu leta 1994. Bil je igralec sredine terena. Kariero je začel v osiješki Slaviji, nadaljeval pa v Slaviji iz Varaždina. Od leta 1943 do leta 1945 je nastopal za Gradjanski, od



leta 1945 do leta 1948 za splitski Hajduk, od leta 1948 do leta 1950 pa za Lokomotivo Zagreb. V hrvaški reprezentanci je nastopil leta 1944 proti Slovaški (7:3) in dal en gol. Bil je tudi trener manjših klubov, in sicer Orkana iz Dugega Rata in Jugovinila iz Kaštel Gomilice.

17. oktobra leta 1990 je za hrvaško reprezentanco odigral tekmo proti ZDA (2:1) Gregor Židan, igralec Dinama. Pozneje je igral za slovensko reprezentanco, tudi na tekmi Slovenija – Hrvaška v Murski Soboti, 19. junija leta 1991 (0:1).

V poglavju “158 nastopov Hrvatov pod lastno zastavo in himno” je opisano prvo srečanje med Slovenijo in Hrvaško. To je bila prijateljska tekma 19. junija leta 1991 v Murski Soboti (0:1). Drugo srečanje se je zgodilo v Zagrebu, 26. aprila leta 1995. To so bile kvalifikacije za EP’96 (2:0). Tretje srečanje je bilo v Ljubljani, 15. novembra leta 1995, prav tako za kvalifikacije za EP’96 (1:2). Četrto srečanje se je zgodilo v Splitu, 2. aprila leta 1997. To je bila kvalifikacijska tekma za SP’98 (3:). Peto srečanje je bilo spet za kvalifikacije na SP’98 v Ljubljani, 11. oktobra leta 1997 (1:3). Šesto srečanje je bila prijateljska tekma v Zagrebu, 27. marca leta 2002 (0:0). Sedmo in osmo srečanje je bilo na tekmah doigravanja za EP’2004: Zagreb, 15. novembra 2003 (1:1) in Ljubljana, 19. novembra 2003 (0:1).

Rok Jurinić

TEREZIJA TEPEŠ NA IZLOŽBI FOTOGRAFIJA

*Jesam li večeras u Mariboru bila?
Jel' to bio san il' java?
Ili me dobra vila
povela u čarobni kraj...
O to je bila šetnja prava.*

*Dvorana topla i ugodna.
Na zidovima slike,
fotografije grada,
od nekad i sada.
I kao da šecem ulicama
dragog mi grada,
promatram svaku.
Jedna u proljetnoj svježini
mirisnog cvijeta,
druga - puna sunca i ljeta,
jedna već jesen osvojila,
vinovu lozu i lišće obojila
a ona do nje u snježnoj bjelini.*

*U duši mi odzvanjaju zvona
sa starih zvonika –
to žamor u sali se čuje,
a onda – harmonika.
Neka posebna svečanost vlada;
Svaku sliku mi ruka miluje.*

*Pa gledam kuće starinske
i one nove, visoke
al' hladne ukočene.
A one od prije- starinske,
no pune tople boje
raduju srce moje
i tako su mi bliske
kao da me zovu:
- Hodi dođi popričaj sa nama!
Vidiš to grad mladosti je tvoje,
baš on te čeka i zove.
Trgovi i parkovi te zovu.
Pa tu je i Drava nemirna rijeka
i mostovi na njoj.
A Pohorje vječno zeleno te čeka,
tu je što mami te,
u zagrljaj svoj. –
Hodam... korak po korak...
Svaka veduta nešto mi zbori.
U mom srcu vatra već gori
za ovaj grad:
« Maribore imam te rad!»*

Za vsakogar nekaj

RAZGLEDNICE MAKSIMA GASPARIJA

Danes le še malokdo lastoročno napiše pismo ali pošlje razglednico po pošti. Skoraj vse čestitke in obvestila sporočamo po telefonu. Še ne dolgo nazaj je bilo drugače, pred petdesetimi leti pa so imela pisna sporočila sploh drugačen pomen. Kdo od nas starejših se ne spomni živopisnih razglednic, ki so prihajale v pošne nabiralnike za božič, veliko noč, novo leto, ob rojstvu, svatbi, velikokrat samo kot pozdrav. Na razglednicah so bile upodobljene šege in navade slovenskega kmečkega življenja; žeganje, tepeškanje, pustovanje, jurjevanje, svatba, zakonski par, mati ob zibelki, dedek in babica z vnuki, deseti brat in desetnica, vaški muzikanti, svetopisemski motivi. Vse te barvne razglednice so bile naslonjene na ljudsko izročilo, ki je bilo pred drugo svetovno vojno še vedno prisotno v življenju podeželja. Narodne noše, kmečke izbe s pečjo in »bohkovin kotom«, leseni kmečki ganki polni gorenjskih nageljnov..., vse narisano veselo, domače, tipično slovensko. Te razglednice so dosegle sleherni dom, bile so ambasador narodne zavesti.

O slikarstvu Maksima Gasparija in njegovih razglednicah je napisanih veliko monografij. Ko gledamo njegove razglednice, se ne moremo odločiti, katera nas bolj razveseljuje. Opominja-



jo nas na vrednote, ki v današnjem času izginjajo.

Maksim Gaspari je bil rojen leta 1883, doživel je 93 let. Slikarstvo je študiral na Dunaju in v Münchnu, v času, ko je bil slovenski narod pod Avstro-ogrsko oblastjo. Ilustriral je šolske knji-

ge in prve čitanke, bil je pedagog in etnolog.

Njegov umetniški opus je izjemen prispevek k slovenski trdoživosti in neprecenljiv v etnologiji slovenskega podeželja.

Zlata Jeras

PREGOVORI SO ZAKLAD ČLOVEŠKE MODROSTI

Bolje pošteno umreti, nego sramotno živeti.

Bolje verjeti svojim očem, nego tujim očesom.

Ženi sine, kadar hočeš; ženi hčere kadar moreš.

Zgodaj začne žgati, kadar kopriva ima ostati.

Vsaka kvočka je na svojem gnezdu močna.

Redko ume gospodariti, kdor se ni učil služiti.

Postave so kakor pajčevine; muhe drže, čmrlje izpuste.

Blago odide, um ti pride.

Bode povrnil, kadar vrabec proso.

Kdor zob nima, ne more jezika za zobmi držati.

Gorje golobu, ko med orle zajde!

Dobro se je greti, pozimi in poleti.

Česar v glavi ni, peta namesti.

Človek, dokler ne čuti, ne verjame.

Izbrala Cveta Matko

NE POZABIMO SLOVENSКИH JEDI

Poletje – okusi sadja in zelenjave

Poleti, ko se nam sadje in zelenjava ponujata na vsakem koraku, ko nas tržnice, vrtovi in balkoni vabijo z živopisnimi barvami in razkošnimi vonji, zares ni težko odgovoriti na vprašanje: Kaj naj danes kuham? Zlasti poleti se nam zelo pričejejo tudi lepo zapečene, hrustljave



in dišeče jedi z ražnja – od mesa in rib, do zelenjave in sadja.

Odlična predjed so na ražnju popečene rezine kruha (makro, beli ali narezano pecivo), ki smo jih pokapljali z oljčnim oljem ali maslom. Serviramo s strtim česnom, sveže narezanim paradižnikom, zeleno papriko ali drugo zelenjavo.

Pri pripravi mesa ne gre brez marinad. Mariniranje meso zmehča in obogati njegov okus. Za pripravo potrebujemo le začimbe, olje, vino, limonin sok.

Omake so nepogrešljive sopotnice jedi z ražnja in če izberemo pravo, je okus pečenih dobrot še bolj poln in zlahaten.

Pripravite lahko tudi sadno sladico. Marelice, breskve, slive, hruške, jabolka... prerežemo na pol, odstranimo koščice ali pečke. Sadje na hitro popečemo in še tople pokapljamo z medom, dodamo cimet, če ni za otroke, pa lahko tudi malo ruma. Postrežemo s sladoledom.

Polnjena skuša ali postrv

Potrebujemo: 2 celi skuši ali 1 postrv (na osebo). Za nadev: 2 stroka česna, šopek timijana, malo melise, šopek peteršilja, 2 žlici drobtinic, sok, poper, oljčno olje.

Priprava: ribe očistimo, operemo, malo posolimo, zarezemo in nadevamo.

Nadev: vse začimbe na drobno seseklano, dodamo poper, sol in olje (lahko tudi malo limoninega soka), zmešamo in napolnimo notranjost ribe. RIBE PEČEMO NA VROČI REŠETKI premazani z oljem, med peko večkrat premažemo tudi ribo, in sicer z vejico rožmarina, ki jo namočimo v olju. Pečemo okrog 15 minut. Postrežemo toplo. Zraven se prileži paradižnikova omaka.



majaron, kumina, sol, poper in olje dobro zmešamo in natremo kotle. Pustimo jih počivati. Med peko jih lahko premažemo s pivom. Pečemo, dokler ne dobijo zlato-rumene barve. Postrežemo s poljubno solato in hladno paradižnikovo omako.

Nabodala s zelenjavo in sirom

Potrebujemo: 1 kg mesa (piščančje ali puranovo), 3 sveže paprike, 3 rdeče čebule, 1 majhno bučko. Za marinado: strok česna, malo timijana in rožmarina, sol, poper, oljčno olje in malo sira za ribanje.

Priprava: meso in papriko narežemo na 2-3 cm velike kocke, čebulo olupimo in narežemo na 4 dele, bučko ravno tako na večje kocke. Tako pripravljeno meso in zelenjavo natakemo na nabodalo (meso, paprika, čebula, meso, bučka itd).

Napravimo marinado: sesekljamo česen, rožmarin, timijan. Dodamo poper, sol in olje, zmešamo in dobro premažemo meso in zelenjavo. Stoji naj vsaj 2 uri (lahko tudi čez noč). Pečemo na vročem ražnju 10-15 minut, vmes večkrat premažemo z oljem. Ko je pečeno, še vroče posipamo s sirom in postrežemo s popečenimi kruhki.

Polnjeni kotlet

Potrebujemo svinjski ali telečji kotlet, žličko kumine, strok česna, majaron, sol, poper, malo olja in 10 dkg na lističe narezanega sira.

Priprava: kotlete operemo, osušimo in vanje z ostrim nožem pazljivo zarežemo žep od roba kosti. Vanj damo lističe sira. Po potrebi zapremo z zobotrebcom.

Marinada: strt česen, sesekljan



Hladna paradižnikova omaka

Potrebujemo: 1 kg paradižnikov, 2 stroka česna, čebulo, feferon, šopek bazilike (bosiljak), sol, mleti poper, malo balzamičnega kisa in oljčno olje.

Priprava: paradižnike olupimo in narežemo na kocke, nasekljamo česen, čebulo, feferon in baziliko (malo zmiksamo) in dodamo sol, kis, poper, olje. Dobro premešamo in damo v hladilnik.

Hladna poletna solata

Vzamemo zrele trde paradižnike, sveže paprike, mlado čebulo, melone (dinje), mozzarelo ali trdi sir, pinjole, jagode ali drugo sadje. Vse narežemo, zložimo na pladenj in prelijemo s prelivom (jabolčni kis, oljčno olje, poper, lističi bazilike). Potresemo s sesekljanim peteršiljem in damo za nekaj časa v hladilnik. S prepečencem se prileže kot samostojna jed.

Ivanka Nikčević

ALI STE VEDELI...

... da so breskve manj kalorične od svojih sorodnic nektarin, oboje pa imajo veliko vitamina A

.. da so marelice vir vitaminov A in C, jagode pa vitamina C in sadne kisline

... da so borovnice bogate z antioksidanti in vsebujejo veliko tanina, ki zdravi bolezni sečil

... da jabolka znižujejo krvni pritisk

... da jabolčni dan (použijemo vsaj 1 kg jabolk in spijemo veliko zeliščnega čaja) pospešuje prebavo in izločanje vode, s tem pa tudi škodljivih snovi, soli in sečne kiseline. Črevesa se razbremeni, krvni pritisk se zniža. Počutili se bomo bolje, pa še kakšen odvečen kilogram bomo zgbili.

KAŽIPOT

Za vsakogar nekaj

Sloven-
cismo
z n a n i
po lju-
bezni do
hribov in
planin, a kaj,
ko nam hiter
način življenja
in obremenjeni
tedenski urnik ne
puščata veliko časa
za sprostitev, zlasti
ne za potovanja v dalj-
ne kraje. Zato predlaga-
mo preprosto in poceni
rešitev.

Ste že slišali tisto
pesem: Na Sljeme, na Slje-
me, na Sljeme, na Sljeme mi
noga beži...? Ja, zdaj veste kam
gremo v tej številki. Gremo na
Sljeme.

Če niste redni obiskovalec
Naravnega parka Medvednica, bos-
te presenečeni, koliko zanimivega je
na Zagrebški gori.

Tokrat vas bomo popeljali do planin-
ske kočice Grafičar. Pot lahko začnete na
Šestinah in od Šestinskega lagviča do Kra-
ljičinega zdenca spremljate učno geološko
pot Miroslavec. Na kamnine in posebnosti
opozarjajo table, na katerih je opisana tudi
zanimiva geološka preteklost Medvednice. Pot
je uredil grof Miroslav Kulmer za svojo soprogo.
Dolga je 2780 metrov, prehodimo pa jo v približno
eni uri. Na koncu je Kraljičin zdenec, kjer si lah-
ko malce odpočijete in se okrepčate z zelo dobro
jabolčno pito.

Planinska pot se tukaj razdeli; nadaljujete lahko pro-
ti Sljemenu, Medvedgradu in Grafičarju. Če se odločite
za Grafičar, lahko obiščete tudi rudnik srebra grofov
Zrinjskih v Rudarskem parku in doživite izjemno avanturo
skrivnostnega podzemlja Medvednice. Zrinjski so dovo-
ljenje za rudarjenje dobili za nagrado, in sicer leta 1463 od
kralja Matije Korvina. Oproščeni so bili tudi plačevanja davka.
Glede na lego rudnika je bilo pridobivanje srebra zelo zahtevno
in tudi ne preveč donosno, zato so Zrinjski leta 1527 pravico do
izkoriščanja rudnika predali Zagrebčanom.

Med organiziranim obiskom rudnika, ki traja približno 30
minut, boste veliko izvedli o rudarjenju, o načinu življenja rudarjev in
o organizaciji rudnika Zrinjskih.

Cena vstopnice za skupine je 10 kun, družinska vstopnica stane 40
kun. Rudnik lahko obiščete vsako soboto in nedeljo od 10. do 16. ure.
Obvezno se dobro oblecite, ker je notri precej mrzlo.

Po obisku rudnika lahko nadaljujete pot do planinske kočice Grafičar, kjer
vas bosta pričakala prijetno vzdušje in seveda odlična kulinarčna ponudba.

Matea Hotujac- Dreven

ODMEV

Novi odmev
izdaja
**Kulturno-prosvetno
društvo Slovenski
dom**
iz Zagreba s
pomočjo
**Savjeta za
nacionalne manjine
Republike Hrvatske**
in
**Urada Vlade
Republike Slovenije
za Slovence v
zamejstvu in po
svetu.**

Za izdajatelja:

Darko Šonc.

Uredništvo:

Miroslava Maria

Bahun,

Matea Hotujac,

Silvin Jerman,

Polona Jurinić,

Ivica Kunej,

Cvetka Matko,

Franc Strašek,

Darko Šonc.

Pregled, priprava
in oprema besedil:

Ilinka Todorovski.

Oblikovanje in prelom:

Ljudevit Gaj.

Tisk: **FS d.o.o.,**
Hrvatske bratske
zajednice b.b.,
Zagreb.

Izhaja občasno v
slovenskem in
hrvaškem jeziku.

Naklada:

750 izvodov.,

Naslov uredništva:

**Kulturno-prosvetno
društvo Slovenski
dom**, Masarykova
13/I, 10000 Zagreb;
slovenski-dom@
zg.t-com.hr,
<http://slovinci.hr>

